

Bizkaiko Lankidetzako IV Plan Zuzentzailea

2022-2030

enplegua, gizarte inklusioa eta
berdintasuna sustatzeko saila
departamento de empleo,
inclusión social e igualdad

BIZKAIA
KOOPERERA

Zuzendaritza eta koordinazioa:

Bizkaiko Foru Aldundia
Enplegua, Gizarte Inklusioa eta
Berdintasuna Sustatzeko Saila
Lankidetzarako eta Dibertsitaterako
Zuzendaritza Nagusia

2021eko abenduaren 14an Bizkaiko Foru Aldundiko
Gobernu Kontseiluak onartua.

www.bizkaia.eus

Aurkibidea

Aurkezpena	5
Hitzaurrea	8
I. Zatia: Egoeraren diagnostikoa	10
01. Erreferentzia-esparrua	11
02. Lankidetzaren errealitatea Bizkaian	16
II. Zatia: Orientazio estrategikoak	20
01. Ikuspegia	21
02. Xedea	21
03. Printzipio gidariak	21
04. Zeharkako ikuspegiak	25
05. 2030erako helburuak	28
III. Zatia: 2022-2024ko lehentasunak	34
01. Esku hartzeko ildoak	35
02. Esparru operatiboa	42
Bibliografia	46
Laburpen betearazlea	48

«Gaur egun beharrezkoa da munduko kontzientzia bat eraikitzen laguntzea haren oinarri humanitarioaren pean: herrialdeen arteko lankidetza sustatzea, helburu nagusia izanik herrien arteko elkartasun eta anaitasun sentimenduak haztea»

Edgar Morin

María Teresa Laespada Martínez
Enplegua, Gizarteratzea eta Berdintasuna
Sustatzeko Sailako Foru Diputatua

Lankidetzan gehiago eta hobeto jarduteko garaia da

COVID-19ak eragindako osasun larrialdiak errotik aldarazi ditu gure bizimoduak eta gizarteko harremanak, toki eremuan zein mundu osoan. Hasieratik kolpe latza izan zen, ez bakarrik herrialdeetako osasun sistemetan, baita OMEren bidezko kudeaketa globalean ere. Pandemia erronka global bihurtu da, baina tokian tokiko erantzuna eman nahi izan zaio eta horrek izugarrizko kaltea egin dio herrialdeen artean baterako erantzuna emateko ahalmenari. Pandemia erabateko gertaera soziala da Marcel Mauss-en terminologiaren arabera, eta dagoeneko halaxe aitortu dute hainbat egilek. Izan ere, osasun krisi soil bat baino askoz gehiago da. Astindu egin ditu gure bizitza kolektibo, sozial, kultural, politiko eta ekonomikoaren era guztietako alderdiak; bizitza pertsonal asko aldatu ditu, banaka, nahiz bikote edo familien baitan, dena hankaz gora jarritz. Ignacio Ramonet-en esanetan, harreman sozialak astindu ditu goitik behera, eta eragile, erakunde eta balio guztiak asaldatu ditu.

Lehendik ere, ordea, portaera eta jokabide sozialen eta gertaera globalen ikertzaile batzuek esana zuten

halako batean pandemia etorriko zela, iragartzeko sen berezia agertuz. Ulrich Beck bera ere, 80ko hamarkadaren erdialdean jada, arriskuaren gizarteaz mintzatu zitzaigun, haren izaera globala aitortuz, argi eta garbi. Ingurumenaz, infekzioez, familia-bizitzaren eta lan-merkatuaren ezegonkortasunaz hitz egiten zuen.

Pandemiak agerian utzi du egungo sistema ez dela gai pertsona guztien beharrezanez erantzuna emateko eta amildegiaren ertzean jarri duela mundua. Eredu ekonomiko eta komertzial nagusia, globalizazio neoliberala alegia, ezbaian jarri izan da, krisiari erantzuna emateko eredu ezegokia delakoan. Herrialde askok ez dutelako indarrik herrialde gutxi batzuetan pilatutako osasun baliabideak eskuratzeko, baina baita, gainera, kolpetik gelditu delako herrialde aberatsen eta txiroen arteko konbergentzia. Herrialde aberatsak gai izan dira euren burua txertoez hornitzeko eta horrela birusaren aurkako babesa eskaini ahal izateko biztanleei, nahiz eta populazio aberats horretako kolektibo batzuek uko egin dioten euren burua

babesteari eta, ondorioz, arriskuan jarri gainerako herritarrak. Babes sistema ahula duten herrialde guztietan, ordea, apenas eskain dezaketen txertatze sistema zabal eta eraginkorrik, eta are gutxiago txertaketa sustatzeko prebentzio kanpainarik. Eta, ebidentzia zientifikoak erakusten duenez, immunitatea globala eta munduko biztanleria osora zabaldua ez den bitartean, birusa eta haren mutazioak gizakion artean izango ditugu.

Egia esan, ezer erakutsi badute pandemiak eta haren ondorioek, erakutsi dute zein garrantzitsua den sistema publiko sendoa, herritarren bizia babestu dezakeena eta inbertsio ekonomiko publikoa egin dezakeena biztanleriako talde babesgabeenetan. Estatu bakoitzean horixe behar da, zalantzarik gabe, baina baita aberastasun globala birbanatzeko eta erronka handiei erantzun globala emateko gaitasuna ere. Proiektu kolektiborik gabe ez dago aukerarik. Pandemiak berriro ere erakutsi du lankidetzak eta nazioarteko komunitatearen elkartasun-lotura estuak direla biderik onena inor atzean ez uzteko, Garapen Jasangarrirako Helburuekin hartu dugun konpromisoaren ildo beretik.

Paradoxikoa gerta daiteke, Ian Goldin-ek dioten bezala, munduko osasun larrialdia eta izugarritzko desoreka globalak eragin dituen globalizazioa agian beharrezkoa izatea pandemia geldiarazteko. Horretarako, ordea, merkatu neoliberalen nagusitasuna apaldu behar dugu eta urrats handiagoa egin behar dugu nazioarteko ordena estatuetan eta estatuaz gaindiko erakundeetan arautzeko.

Bitxia bada ere, herrialde aberatsetan kontrolatutzat ematen genuen Naturan bertan dago gordeta egungo mehatxua. Erabat zaurgarri sentitu gara, baina munduan milioika pertsonak pairatzen dituzte beste txerto batzuen bitartez sendatu daitezkeen gaixotasun endemikoak.

Gauza bat ikasi dugu behintzat: munduko pandemia honen kontrolak nazioarteko lankidetzak eskatzen duela nahitaez. Herrialde guztiei komeni zaie kutsatzeak eta birusaren mutazioen hedapena kontrolatzea, osasun- eta gizarte-segurtasun globala mehatxatzen baitute. Era berean, gizarte kohesionatutakoak eta

egonkorragoak sortzen laguntzea komeni zaigu. Ez litzateke txarra izango ikasbide horiek behingoz kontuan hartzea eta, horretarako, justizia sozial globalaren bidetik jotzea.

Hala dela sinetsita gaude Bizkaiko Foru Aldundian. Hogei urtez garapenerako lankidetzan jardun dugu Bizkaiko GGKE-ekin batera, eta horrek hobeto ulertarazi digu gure eginkizuna.

Horregatik, gure Lankidetzak Plan Gidaria berritzeko mandatuari ekitean gogoeta estrategiko sakona egiten dugu, zer norabide hartu behar dugun hurrengo urteetan. Gogoeta hori planaren iraunaldiko urteetatik harago doa.

«Lehengo normaltasuna» guztiz bidegabekoa zen munduko ordenari eta aberastasuna banatzen duen garapenari dagokionez, eta ondorioak argiak dira. Erakunde publiko guztiok, nazioarteko esku-hartzearen jardule eta eragile guztiok, gogoeta egin behar dugu betetzen dugun eta bete dezakegun eginkizunaz. Gure ahalmenekin eta gure ekarpenekin. Seguru asko, uste dugun baino askoz handiagoak izango dira. Adorea behar dugu herrialdeen arteko lankidetzak hobetzea ahalbidetuko duten aldaketei ekiteko.

Eta hauxe da gure proposamenaren oinarria: **lankidetzak deszentralizatua, zeinak, Bizkaian ditugun ahalmenen berezitasuna eta balioa abiaburu hartuta**, egiteko propioa izan behar baitu elkarren mendeotasuna ezaugarri duen jokaleku global berrian, elkartasuna, koherentzia, eraldaketa, koordinazioa, erantzunkidetzak eta kalitatea oinarri. Horrela, gure erakundearen lankidetzak deszentralizatuaren garrantzia eta balio erantsia berresten ditugu, sentikortasunarekin eta gizartearengana hurbilduta. Halaber, elkartasuneko loturak ezarri behar ditugu lurraldetik, lagun eginez toki garapeneko eta sendotze instituzional edo sozialeko prozesuetan, eta parte hartzeko guneak sortuz, gizartearen eraldatzeko hezkuntzan sakonduko dutenak.

Egoera honi arrakastaz aurre egiteko, ordea, Bizkaiko lankidetzak eguneratu egin behar da. Bizkaiko

Lankidetzaren IV. Plan Gidari honek hamar urteko trantsizio prozesua bultzatuko du, gure lan egiteko moduak sakonean aldatzeko oinarriak ezarri ahal ditzagun, erantzun egokia emateko errealitate eta ingurune korapilatsu eta aldakorrei.

Gure konpromisoa da lankidetzaren arloko politika publiko indartsua eta kalitatezkoa gidatzea, feminista eta egungo erronkei egokitua. Are gehiago sendotuko duena lehendik baduen babes sozial zabala, eta eragile berriak lanean jarriko dituen.

Bizkaiak duen ahalmen osoa baliatu nahi dugu Garapenaren zerbitzuan jartzeko, letra larriz: Giza Garapen Jasangarriaren zerbitzuan. Gure aktiboak, jakintza eta berrikuntzarako ahalmena baliatu, eta aliantzak antolatu lankidetza gero eta biziagoaren zerbitzuan.

Gure konpromisoa da **apustu egiten jarraitzea, orain inoiz baino irmoago, garapen jasangarrirako 2030 Agendaren alde**. 2030 Agendaren ikusmolde bateratzaileak egungo krisiari aurre egiteko aukera bat eskaintzen digu: egungo erronkei heltzeko tokian tokiko eta mundu osoko ikuspegi koordinatu eta osagarri batetik. 2030 Agenda aukera bat da giza eskubideen ikuspegitik, hala gure lurraldean nola nazioartean. 2030 Agenda munduko aberastasuna

birbanatzeko eta justizia soziala lortzeko batasun-tresnarik onena da eta halaxe gauzatu behar da. Ezin dugu hartu ekonomia aurreratua duten herrialdeen barruko hobekuntzarako mekanismo gisa.

Ekintzarako unea iritsi da. Ekintzaren hamarkadan gaudelako, Nazio Batuek adierazi bezala. Urratsa bizkortu beharra dugu.

Ahalmen txikiagoko herrialdeak atzean uztea ez da bide ona.

Herritarrek susperraldi justuagoa eskatzen dute: inklusiboa eta adimentsua; jasangarria, solidarioa. Horregatik guztiagatik, eremu ekonomikoan ere, 2022an % 22 baino gehiago handituko ditugu Lankidetzarako baliabideak. **Garapenerako Lankidetza gehien indartu duen EAEko erakundea gara**. Hain zuzen ere, bolumen ekonomikoaren arabera, Espainiako lankidetza deszentralizatuaren arloko goiko postuetan gaude.

2016tik ia % 50 hazi da hegoaldeko herrialdeen garapenerako egiten dugun ekarpena, eta bitartean foru aurrekontua % 24 hazi da. Gaur egun baliabide gehiago ditugu lankidetzarako.

Inor kanpoan ez uzteko.

Hitzaurrea

Bizkaiko Foru Aldundiko Lankidetza Zuzendaritza sortu zenetik, haxe da Garapenerako Lankidetzaren IV. Plan Zuzentzailea, Euskal Autonomia Erkidegoko hiru aldundiek batera egindako plana kontuan hartzen badugu.

Plan Zuzentzaile bakoitzak Bizkaiko lankidetza politikan jarraitu beharreko estrategia markatu du ondoz ondoko aldietan, betiere garapenaren eta nazioarteko lankidetzaren esparruko eztabaiden bilakaerara egokituta. Une honek erantzun eguneratua ere eskatzen du, aurre egin beharreko erronkekin bat etorrira. Globalizazio neoliberalaren ondorioek sistema krisialdi eraman gaituzte, eta agerian geratu da munduko biztanleriaren gero eta gizarte-talde handiagoei eragiten dieten pobrezia eta desberdintasunek garapeneko eredu nagusiaren egiturazko ezaugarriei erantzuten dietela. Zentzu horretan, COVID-19aren pandemiak eragindako krisia inflexio-puntua izan da, agerian jarri baitu erronka globalen interdependentsia eta konplexutasuna eta agerian utzi baitu gure ekoizpen eta kontsumo ereduaren dagoen kapitalaren eta bizitzaren arteko gatazka.

Krisiak kolektibo ahulenetan eragin suntsitzaileak izan baditu ere, aldi berean zerbitzu publikoei, ekintza kolektiboari eta gizarte zibil antolatuen elkartasunerako ekimenei balioa ematea

ahalbidetu du. Azken batean, Garapenerako Lankidetza handiagoaren beharra aldarrikatu du, gizarte bidezkoagoa eraikitzeko. Krisi honetan, indarra hartzen du planteaturiko erantzunek izan behar duten izaera unibertsal, integral eta maila anitzekoa, Agenda 2030en jada proposaturiko dimentsioak.

Horrela, IV. Plan Zuzentzaile hau konplexutasun handiko testuinguru batean txertatzen da, Bizkaiko Garapenerako Lankidetzaren ere egokitzeko ahalegina eskatzen duena, zeren eta testuinguru horretan erantzun egokiak eskaini nahi baditu. Premisa horretatik abiatuta, Bizkaiko Foru Aldundiaren Lankidetza Zuzendaritzak 10 urterako trantsizio-prozesua hastea proposatu du, Bizkaiko Lankidetzaren aldaketa sakona egiteko oinarriak ezartzeko, Garapenerako Lankidetzaren Euskal Lege berriarekin bat, Agenda 2030arekin eta Garapen Jasangarrirako Helburuekin (GJH) lerrokatuta, hori guztia tresna baten bidez, hau da, IV. Plan Zuzentzailearen bidez, edukietan eta ezarpenean nahikoa malgua izanik errealitate eta testuinguru konplexuei eta aldakorrei aurre egiteko moduan.

Horretarako, IV. Plan Zuzentzaile hau prozesu neketsu baten emaitza izan da. «Bizkaiko Garapenerako Lankidetzaren egungo egoerari buruzko hausnarketak eta etorkizunerako

proposamen batzuk» (Sabalza y Bengoechea, 2021)¹ dokumentua idatzita hasi zen. Dokumentu horretatik abiatuta, Bizkaiko Foru Aldundiaren Lankidetzaren Zuzendaritzaren barne azterketa prozesua sortu zen lan horrek planteatzen zituen gaien inguruan. Azterketa horren ondorioz, oinarrien dokumentua diseinatu zen. Dokumentu horrek, Bizkaiko lankidetzaren egoera ezaugarritzen zuten elementu batzuekin batera, BFAk Plan honetarako proposatutako ildo orokorrak planteatzen zituen, eragileek kontrastatzeko.

Oinarrien dokumentua hasierako inputa izan zen 6 lan-saio kolektibotan oinarritutako lantze-prozesu partaideturako. Saioak aurrez aurre egin ziren, eragile hauek parte hartuta:

- Euskadiko (GGKE) Garapeneko Gobernu Kanpoko Erakundearen Koordinakundea: 2 saio (ekainak 15 eta uztailak 14).
- GGKEak: 2 saio (ekainaren 24an eta uztailaren 1ean). Euskadiko GGKEen Koordinakundeko 58 GGKEk parte hartu zuten, eta beste 15ek ez, baina laguntza deialdira aurkeztu dira.
- Lankidetzaren espezializatu gabeko eragileak: Saio 1 (uztailaren 8a): gizarte arloko, akademiako eta sektore pribatuko 8 erakundek parte hartu zuten.
- Bizkaiko udalak: Saio 1 (irailaren 28a) 9 udalek parte hartu zuten.

BFAren Lankidetzaren Zuzendaritzak, gainera, alde biko hainbat bilera izan zituen lantze-aldian

BFAren beste sail batzuekin, baita beste euskal erakunde batzuetako zuzendaritza edo lankidetzaren zerbitzuekin ere.

Ekarpen horiekin, dokumentu honen orientabideak eta esku-hartze ildoak zehaztu dira.

IV. Plan Zuzentzailearen helburua izan da trantsizio-etapa bat bultzatzea, tokitik Agenda 2030en GJHak lortzen lagunduko duena, baita bizikidetzaren globalaren eredu berria ere, justizia eta Giza Eskubideen errespetua ezaugarri dituen, non bizitzaren iraunkortasuna erdigunean kokatuko den. Hori guztia epe ertainean, 2030. urtea erreferentziazat hartuta.

Dokumentuak 3 zati ditu:

I. zatia:

Egoeraren diagnostikoa, IV. Plan Zuzentzailearen erreferentzia-esparrua aurkeztu duena, eta, ondoren, Bizkaiko lankidetzaren egoeraren balorazio-laburpena.

II. zatia:

Orientabide estrategikoak: IV. Plan Zuzentzailearen honen xedea eta ikuspegia, plan horren oinarri diren printzipio gidariak, zeharkako ikuspegiak eta 2030ean lortu nahi diren jomuga estrategikoak.

III. zatia:

2022-2024ko lehentasunak: bertan zehazten dira, helburu estrategiko bakoitzerako, 2022-2024 lehen aldiaren sustatutako diren esku-hartze ildoak, baita lan honen esku jarriko den esparru operatiboa ere.

¹ Hegoak emandako laguntza teknikoko zerbitzuen esparruan egindako dokumentua, Bizkaiko Foru Aldundiaren Garapenerako Lankidetzaren programa kudeatzen laguntzeko.

I. ZATIA:

Egoeraren diagnostikoa

01.

Erreferentzia-esparrua

1.1. Agenda 2030 eta COVID-19aren pandemia

IV. Plan Zuzentzaile hau COVID-19aren pandemiak eragindako mundu mailako krisiaren testuinguru berrian egin eta aurkeztu da. Krisi horrek erakutsi du, alde batetik, bizi ditugun desberdintasun larriak, osasun-krisia egungo sistema sozioekonomikoa zalantzan jartzen duen krisi sozial eta ekonomiko globala bihurtuta. Sistema horrek ingurumenaren eta gizartearen garapena ekonomiaren aginduen mende jartzen du, eta berehalako eragina izan du pobrezia, langabezia, indarkeria matxista, biztanleriaren bortxazko desplazamenduak eta beste milioika haurrek eskola uztea areagotzean.

Bestalde, ingurumenak eragindako pandemiaren arriskua lehen aldiz 15 urtean agertzea eragin du Munduko Ekonomia Foroak egiten duen Arriskuen Urteko Txostenean, eta horrek agerian uzten du lurralde guztiek batera lortu behar dituzten ondasun publiko globalak daudela, osasuna eta ingurumena, mundu osoko gizartearen garapena arriskuan jartzen duten tamaina horretako krisiak saihesteko.

Koronabirusa iritsi arte, ingurumen-degradazioak gure bizi-baldintzetan izandako inpaktua —gure

osasun egoeran eta enplegua eta hezkuntza eskuratzean, eta abarrean adierazia— zeharka ikusi zen herrialde garatuetaiko agendetan. Izan ere, muturreko fenomeno meteorologikoei eta biodibertsitatearen galerak gehiago eragiten zieten herrialde pobretuei, gaixotasunei edo hondamendi naturalei aurre egiteko sistema ahulagoak zituztelako. Baina ingurumenaren narriaduran sakondu ahala, baliabide naturalen gehiegizko ustiapenaren eta ekosistemetan egituratzen ditugun hondakinen gehikuntzaren ondorioz, askotariko krisiak eraginda (gaur egungo pandemia, esaterako), kontzientzia handiagoa sortu da krisi ekologikoaren garrantziari eta krisiak gure bizitzan duen eraginari buruz. Osasuna dagoeneko ez da soilik eskubidetzat hartzen, eta munduaren bakearen eta oparotasunaren baldintzatzailetzat jotzen da hartara.

Saihestu ezin den beste alderdi bat da pandemiak dagoeneko existitzen diren egiturazko desberdintasunen biderkatzaile jardun duela, bereziki genero-desberdintasunak, indarkeria matxistak eta zaintza lanak areagotuta. Emakumeen autonomia ekonomikoak behera egin du, adierazi zaien langabezia handiagoa izan delako, gizartearen ahulezia areagotu egin delako, eta haien parte-hartze politikoari eragin dio, hauteskunde-prozesuak geldiarazi edo atzeratu egin direlako eta parte-hartzea

txikiagoa delako. Nazio Batuen (NBE) azterlan baten² zenbatespenaren arabera, 47 milioi emakume eta neskato muturreko pobrezian egongo dira 2021ean COVID-19ren ondorioz, eta hori aztertu eta ulertu egin behar da legitimazio handiko mendekotasun patriarkal eta kolonialeko sistema baten esparruan. Hori dela-eta, irismen globaleko krisi berri hau emakumeen eta gizonen arteko berdintasunarekiko gure konpromisoa indartzeko gonbitea da, baita desberdintasunak sortzen dituen sistema baten egiturazko aldaketa beharrezkoa ere.

Nazioarteko erakundeek³ eta GGKEek ohartarazi dute gero eta desberdintasun global handiagoa dagoela. Azken hamarkadetan izandako hazkunde ekonomikoak, ordea, porrot egin du herrialdeen arteko eta herrialdeen barruko banaketak ixtean. Munduko biztanle aberatsenen % 1ek gero eta diru gehiago du, eta % 40k, berriz, diru-sarreraren % 25 baino gutxiago. Berrikuntza teknologikoa, klima aldaketa, urbanizazioa eta nazioarteko migrazioa eragina izaten ari dira desberdintasunaren joeran, eta joera horren bilakaera, funtsean, gobernuen politiken eta gai konplexu horiei heltzeko moduaren arabera da.

Krisi hau globala izateak indartu egiten du garapenaren erronkak nazioz gaindikoak izatearen kontzeptua, krisiek eta gatazkek eragindako herrialdeetan premiazkoagoak izan arren. Munduko leku batean ekoizpenari, kontsumoari eta inbertsioari buruz hartzen diren erabakiek eragin handia izateko izan ditzakete beste kontinente bateko biztanleentzat. Gaur egun, COVID-19aren pandemiari lotutako krisiarekin batera ikusten ditugu globalizazioaren ondorioak, baina bizitzaren jasangarritasuna arriskuan jartzen duten beste krisi humanitario, ingurumen-krisi, krisi ekonomiko eta politika batzuen ondoren gertatu da. Hortaz, erantzunak unibertsalak eta arlo askotarikoak izan behar dute, askotariko eragileek parte hartuta, eta lurralde bateko erakunde guztiek izan behar dute haien parte.

Agertoki horretan, 2015az geroztik, Agenda 2030 da erreferentzia-esparru nagusia edozein garapen agenda planteatzeko orduan. Alde batetik, garapenaren arloan mundu mailan lortutako adostasun handiena da, eta bertan parte hartu dute

governuek ez ezik, gizarte zibileko erakundeek ere. Bestetik, unibertsaltasunaren, osotasunaren eta izaera eraldatzailearen printzipioak txertatzen ditu, beharrezkoak baitira egungo mundu mailako krisiari aurre egiteko, baita ingurumen-jasangarritasunaren eta zeharkakotasunaren ardatzak ere.

Agenda 2030ek Garapen Jasangarriko 17 Helburu planteatzen ditu. Helburu horien xedea pertsonen arteko berdintasuna lortzea da, planeta babestea eta oparotasuna ziurtatzea, bake- eta partaidetza esparru batean. Hortaz, guztiak 5 eremu horien inguruan antolatzen dira. Agenda 2030ek aplikatzen duen garapen jasangarriaren izaera garapenaren ekonomia, gizarte eta ingurumeneko alderdien arteko erlazioan islatzen da:

- Garapen ekonomikoa eta soziala sustatzeko ingurumen osasungarria izateko beharretik abiatzen da, gainerako prozesuak bultzatzeko abiapuntua den aldetik. Mundu guztiak ur garbia eta saneamendua izateko eskubideari, klima aldaketari aurre egiteko neurriak hartu beharri, urpeko bizitzaren eta lurreko bizitzaren iraunkortasuna kontserbatu eta sustatzeari buruzko GJHetan adierazten da premisa hori.
- Gizarte-garapenak lehentasuna ematen die hainbat arrazoiengatik garapenetik kanpo geratzen diren kolektibo guztiei, eta bere egiten du Agenda 2030eko leloa, «Ez utzi inor atzean», eta genero-berdintasunari buruzko GJHetan islatzen da, munduan muturreko pobrezia desagerraraztean, goseari amaiera ematean, hiri bidezko eta baketsuak sustatzean, herritar guztiek etxebizitzak eta oinarrizko zerbitzuak eskuratu ahal izatea bermatzean, adin guztietan ongizatea eta osasuna bermatzean eta hezkuntza inklusiboa bermatzean.
- Ingurumen osasungarrian eta herritar guztientzako aukera-berdintasuna bermatzen duten baldintzetan, sexua, adina, arraza, etnia edo beste edozein baldintza alde batera utzita, garapen ekonomikora bideratutako GJHak planteatzen dira, lan duina eta hazkunde ekonomikoa sustatuta,

² <<https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/09/gender-equality-in-the-wake-of-covid-19>>

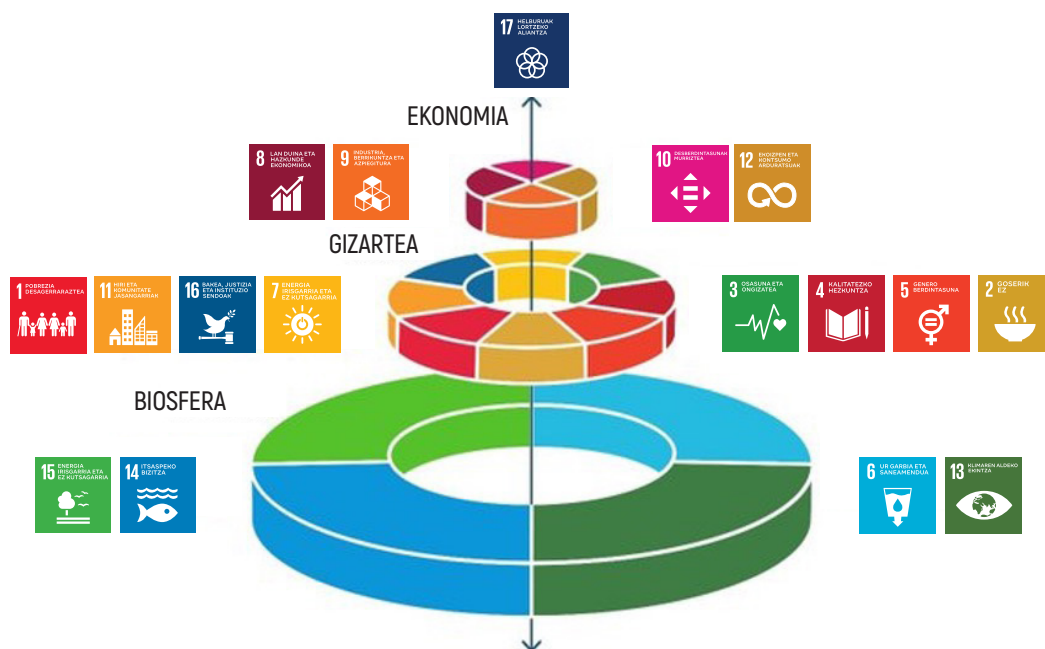
³ Munduko Gizarte Txostena 2020: desberdintasuna bizkor eraldatzen ari den munduan.

industrializazio iraunkorra bultzatuta, pertsonen, gizartearen eta ingurumenaren zerbitzurako berrikuntza sustatuta eta kontsumo eta ekoizpen jasangarriko modalitateak bermatuta. Garapen ekonomikoak, beraz, lotura zuzena du ingurumen iraunkorarekin eta kolektibo kaltebera bat ere atzean utziko ez duen gizarte-inpaktuarekin. Ongizate ekonomikoak ingurumenaren iraunkortasunarekin eta pertsona guztien inklusioarekin batera joan behar du, denboran iraunkorra izateko.

Agenda 2030 «ekintzarako deialdi unibertsaltzat jotzen da, pobrezia desagerrarazteko, planeta babesteko eta mundu osoko pertsonen bizitzak eta perspektibak hobetzeko»⁴. Beraz, atzean uzten du garapena herrialde pobretuetan lantzeko gaia dela dioen ikuspegia, eta erakunde guztiak gonbidatzen ditu, garapena bultzatzerakoan nazioko eta tokiko gobernuak lurraldearen egituratzaileak direla abiapuntutzat hartuta. Giza garapen iraunkorra bultzatzeko beharrak lehentasuna du munduko gizarte guztietan, eta inoiz baino argiagoa da

garapen-proposamenak egiteko oinarriak aldatzeko beharra. COVID-19aren pandemiak hala erakutsi digu, baita 2020ko Garapen Jasangarriko Helburuei buruzko azken txostenak ere. Txostenean, Nazio Batuek adierazten dute gora egin dutela munduan gosea pasatzen duten pertsonen kopuruak, muturreko pobrezia egoeran dauden pertsonen kopuruak, gutxieneko gaitasun mailarik gabe irakaskuntza amaitzen duten haurren kopuruak, enplegua galdu duten pertsonen kopuruak eta aurreikus daitezkeen gaixotasunengatik hiltzen direnen kopuruak. GJHak betetzeko bidean izandako atzerakada hori, pandemiak larriagotua, ekintza unibertsal eta eraldatzaile baterako deia da, eta horri erantzuten dio Plan honek.

Izaera unibertsal horrekin batera, Plan Zuzentzaileak bere gain hartzen du GJHak betetzea, egungo sistemaren oinarrien logika eraldatzaile baten pean. Arestian esan bezala, oinarri horiek planetako bizitzaren narriadura progresiboaren sustraletan daude. Aipatu ditugun arazoen konplexutasunaren ondorioz, ezin ditugu banaka

Stockholmeko Erresilentzia Zentrotik ateratako grafikoa.

⁴ www.un.org/sustainabledevelopment

aztertu eta logika kontinuista aplikatu. Izan ere, horrek pobrezia eta desberdintasunak gutxitzeko gure politikaren helburutik urrunduko gintuzke. Ikuspegi estrukturalagoa aplikatu behar da, inaktuak norainoko globalagoa izango duena, erabaki politikoak hartzeari eragingo diona eta erabaki horien oinarri diren balioak aldatzeko aukera emango duena.

Bizkaiko Foru Aldundiak bat egiten du Agenda 2030en jasotako nazioarteko helburuekin. Alde batetik, konpromisoa hartzen du GJHei laguntzen dieten Gizarte-Eraldaketaarako Lankidetzako eta Hezkuntzako ekimenei laguntzeko, eta, bestetik, aurrera egiten du Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentziari buruzko ekintza zehatzetan, ekintza integralerako baldintza den aldetik. Gainera, talde eta herrialdeen desberdintasunei erreparatuta, IV. Plan Zuzentzaileak lehentasuna ematen die Agenda 2030en hain zentralak ez diren eta horregatik Agenda horri kritikak eragin dizkieten aldeak indartzen dituzten jardura eta ikuspegiei (eskubideenak, feminista, ekologikoa eta Gizarte Eraldaketaarako Hezkuntzakoak).

1.2. Lurralde-lankidetzak

Lomako IV. Konbentziotik aurrera, lankidetzak deszentralizatua, hots, estatuz azpiko administrazioek egindakoa, gero eta garrantzitsuagoa da. Lankidetzak mota horrek erraztu egiten du Iparraren eta Hegoaren arteko baliabideen transferentzia baino gehiago izatea ikusaraztea; izan ere, gizartearen eragile guztiek protagonismo handiagoa izatea ahalbidetzen du, erakunde publikoek, GGKEek eta lurralde bateko elkarte-sareko izaera desberdineko gainerako erakundeek parte hartuz. Bi elementutan oinarritzen da hori: alde batetik, baterako erantzukizunaren printzipioan oinarrituta. Horren arabera, erantzukizun partekatua eta globala dago munduaren garapen-erronkei aurre egiteko orduan. Horiek ez dira gutxi batzuen erantzukizuna, baizik eta, Agenda 2030en deiarekin bat etorritik, eragile guztiak interpelatzeko gaituzte, gizarte zibiletik hasi eta era askotako erakunde publikoetarako. Hori dela-eta, gai bakoitzarekin lotutako talde eta erakunde guztien presentzia behar da. Beste alde batetik, garapena lurraldeetan modu espezifikoan gertatzen dela kontuan hartuta, lurralde bakoitzaren

berezitasunetatik abiatuta, baliabide eta gaitasun propioei balioa emanez, eta ez kanpo-ekintza baten ondorioz. Azken hori Agenda 2030en islatzen da, esate baterako. Tokiko gobernuek GJHak lortzeko lanetan duten garrantzia aitortzen du Agenda horrek, bakoitzaren errealitateetatik abiatuta, eta horiek munduko lurralde guztietan inplementatzea sustatzen du.

Lankidetzak deszentralizatuaren helburua Giza Garapen Iraunkorraren aldeko politikak eta ekintzak bultzatzea da, bai Bizkaian, bai lankidetzan diharduten lurraldeetan. Hainbat lurraldetako eragilearen arteko hurbiltasuna dela eta, lankidetzak horizontalagoa sustatzen du, guztien artean agendak, baliabideak eta esperientziak truketuta. Lankidetzak hori lagungarria zaigu alde batera uzteko baliabide ekonomikoaren transferentzia lankidetzaren bide nagusia dioen ideia, eragilearen arteko harremanean horizontaltasun handiagoa lortzeko. Izan ere, ezagutzeko, esperientziak eta jakintzek, besteak beste, garrantzia hartzen dute garapen-prozesuan. Bizkaiko lankidetzak deszentralizatuak ekarpen garrantzitsuak egin ditu orain arte, hala nola garapen-agendan gai berriak sartzea, Bizkaiaaren elkartasunari balioa ematea eta tokiko gobernuak nazioarteko eztabaidaguneetan eta foroetan egotea ahalbidetu izana. Hala eta guztiz ere, aukera dago horretan sakontzen jarraitzeko, Bizkaiaaren nortasunaren berezko gaitasun, baliabide eta balio gehiago identifikatuz eta gehituz, eta egungo testuinguruarekin koherentzian, eragile anitzeko logikaren pean kooperazioarekin bat egin dezaketenak.

Esparru horretako beste erronka bat Bizkaia dauden erakunde publikoen artean koordinazio handiagoa sustatzeko beharra da, lankidetzak deszentralizatua eraginkorragoa izan dadin. Horren ondorioz, Bizkaia dauden erakunde publiko bakoitzak lehiaketa, lege eta plan zuzentzaile ugari egin ditu, eta ez lurraldeen arteko garapena bultzatu, ikuspegi globala kontuan hartuta. Eredu ez oso eraginkorra dugu, ahaleginak bikoizten dituen eta eraginkortasunik eza lan egiten duen lurraldeetara eramaten duena. Laguntzaren eraginkortasunaren alde Akkrako Ekintza Agendan (AAA) adostutako printzipioetako bat harmonizazio-printzipioa da. Horren arabera, laguntza gehiegi zatitzea eta bikoiztea saihesteko mekanismoak jarri behar dira abian. Beharrezkoa da Bizkaia

lurralde bakar gisa duen ideia indartzea, eta ez hainbat administrazioen batura lankidetzarako proposamenak egitean. Horretarako, BFAk, udalaz gaindiko erakundea den aldetik, lurralde historikoko udalekin koordinatzeko rol estrategikoa eta operatiboa bete behar du.

Plan Zuzentzaile honek, beraz, lankidetzaren deszentralizatua hartzen du erreferentzia-esparrutzat. Lankidetzaren deszentralizatuaren bidez, globala dena Bizkaiko lurraldean sartu nahi da, eta berezia dena, berriz, gurekin lan egiten dugun gainerako lurraldeetan, elkarriketan, esperientzia-trukean eta baterako lanean oinarritutako lankidetzaren horizontalago batetik abiatuta.

1.3. Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentzia

Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentziaren kontzeptua 90eko hamarkadan sortu zen, baina XXI. mendera arte ez zen garrantzia hartzen hasi garapen-agendetan, eta globalizazio ekonomikoko egoera batekin bat egin zuen, lehen esan dugunez, herrialdeen arteko interdependentsia handia eragin duena.

Giza Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentziaren garrantzia funtsezkoa da Agenda 2030ek bultzatzen dituen Garapen Jasangarriko Helburuak lortzeko, 17.14 jomugak jasotzen duenez. 17.14 jomugak «garapen jasangarrirako politiken koherentzia hobetzea proposatzen du», eta ikuspegi hori foru-politika osoaren erdigunean jartzea dakar, hots, gobernu bat eta lege-gintzaldi bat gainditzeko dituen erronka da. Ildo horretan bertan adierazten da *Euskal Autonomia Erkidegoko Garapenerako Politiken*

Koherentziarako Erreferentzia Esparrua. Izan ere, GJPK «gizarte bidezkoagoa, ekitatiboagoa eta iraunkorragoa lortzeko bidea da». Nahiz eta gizateriak azken aldian gaitasunak izugarri garatu dituen, horrek ez du esan nahi politikan dauden kontraesanengatik desberdintasun maila txikiagoa duen gizartearen sortu denik.

Bizkaiko Foru Aldundiak aurrerapausoak eman ditu gaur egungo Plan Zuzentzailearen aurreko plangintza-dokumentuetan GJPK foru-politika osoari aplikatzeko beharra onartzen, eta Bizkaiko lurraldean GJHen betetze-maila aztertzen, baina badakigu bide luzea dagoela politiken koherentzia sistema bat ezartzeko, eta, horretarako, Foru Aldundien eta foru politiken arteko elkarrekintza positibo eta negatiboak aztertu behar dira, horiek oinarri hartuta estrategiak definitzeko⁵. Prozesu horrek barne hartzen ditu Foru Aldundiaren barruko kultura, prestakuntza eta egituraren gaineko alderdiak lantzea, beste sail batzuekiko elkarriketan eta koordinazioan oinarrituta, eta gaur egun hori bultzatzeko aukera dago, desberdintasunak sortzen dituen ereduaren aurrean lankidetzaren izan baita alternatiba nagusia.

Egungo krisiaren izaera globalak erakutsi digu tokiko ikuspegi globala aplikatu behar dela politika guztietan, eta aldatu egin behar dela justiziaren, guztion ongizatearen eta ekitatearen aldeko gure bizikidetzaren oinarri diren printzipioen multzoa, lankidetzak sustatzen duen eredu berri baten printzipio egituratzaile den aldetik. Hori dela eta, Garapenerako Lankidetzako politika leku pribilegiatuan dago GJPKren ildoan aurrera egiteko premiari dagokionez borondate politikoa indartzeko eta, horrekin bat etorritik, lan-plan bat diseinatzeko.

Horregatik, GJPK Plan Zuzentzaile honen erreferentzia-esparruaren zati nabarmena da.

⁵ GJPK bultzatzeko metodologiari buruzko informazio gehiago aurki daiteke Stockholm Environment Institute-n. Eskuragarri: www.sei.org/projects-and-tools/tools/sdg-synergies-coherencia-de-politicas

02.

Lankidetzaren errealitatea Bizkaian

Bizkaiko Garapenerako Lankidetzak 30 urte baino gehiagoko historia du, eta, urte horietan, funtzionamendu eredu bat osatu da, non administrazio publikoa eta GGKEak eragile nagusi diren, eta azken horiek rol erabakigarria izan dute sektorearen konfigurazioan, gaur egun ezagutzen dugun moduan. GGKEen lanari esker, laguntza jasotzen duten herritarren interesekin bat datorren lankidetzak dugu, elkartasunaren eta gizarte-justiziaren balioetatik abiatuta. Lankidetzak horrek gizarte-mugimendu garrantzitsuen parte hartzea ekarri du, hala nola mugimendu feministarena eta Giza Eskubideen aldeko mugimenduarena; sistema sozioekonomiko nagusiaren ordezkoko narratiba garatu du; Bizkaiko eta herrialde pobretuetako erakundearen artean zubiak jarri ditu eta egiten ari dira, tokiko garapenari zentzua emanez; parte-hartzean eta eskubideen ikuspegian oinarritzen ditu haien esku-hartzeak, eta subjektu-izaera indartzen du, eta ez pertsonen objektu nagusi gisa; eta lurralde kolektibo batzuei ahotsa eman die.

GGKEen ekarpen horiek, administrazio publikoarekin ezarritako harreman motarekin batera,

lankidetzak-eredu baliotsua eratu dute pilatutako esperientziari dagokionez, baita IV. Plan Zuzentzaile honek bultzatu nahi dituen aldaketa-prozesuen diagnostiko eta abiapuntu gisa eratzten diren ezaugarri propio batzuk ere.

2.1. Osoko kanporatuta dagoen politikaren betearazpena

Bizkaiko lankidetzaren ezaugarri nagusietako bat kanporatze-maila handia izan da; izan ere, aurrekontu ia osoa GGKEek gauzatu dute, lehiaketa publiko bidez esleitutako proiektuen bidez, eta administrazio publikoaren erakunde finantzatzaile bihurtu da. Horren ondorioz, administrazioaren eta GGKEen arteko harremana baldintzatu egin dute proiektuek, eta, aldi berean, erabakigarriak izan dira lankidetzak politikari buruzko akordioak lortzeko unean. Funtzionamendu hori murriztailea da BFAk politika gauzatzeko izan lezakeen ahalmenari dagokionez. Izan ere, gaitasun

nabarmenak ditu Giza Garapen Iraunkorrarekin zuzenean lotutako eremuetan, hala nola ekonomia, gizarte eta berdintasunerako politiketan duen esperientzia, besteak beste; gaitasun horiek bere erakunde-egituraren konfigurazioan ibilbide laburrakoa duten beste tokiko erakunde batzuen zerbitzura jar daitezke.

Agenda 2030ek eta GJHeK herrialde guztiak eta administrazio-banaketak interpelatzen dituzte, eta eginkizun garrantzitsua ematen diote lankidetzaren deszentralizatuari. Bizkaiko Foru Aldundiak konpromisoa hartu du Agenda 2030ekin, eta horrek esan nahi du indartu egin behar dela Foru Administrazioak lankidetzaren politikan duen rola, modu aktiboan parte hartzen baitu helburuak, lehentasunak eta ekintzak zehaztean. Harreman estrategikoago bati ekin dio gainerako lankidetzaren eragileekin, aldundiarekin barne, eta administrazio publikoaren beraren ahalmen eta bitarteko gehiago sartu ditu lankidetzaren helburuen zerbitzura. Gainera, lankidetzaren deszentralizatuaren ikuspegiaren beraren ezaugarria da lurralde bateko erakunde guztien parte-hartze aktiboa sustatzea, erakunde publikoak barne. Plan Zuzentzaile honek aukera bat izan nahi du Aldundiak berak eginkizun aktiboagoa izan dezan GGKEekin eta lurraldeko gainerako eragileekin harreman estrategikoagoak bideratzean, identifikatutako eraldaketetan lagunduko duten borondateak batu ahal izateko.

2.2. Eragile kopuru txiki batek egina

Bizkaiko lankidetzaren eragile nagusiak bi dira: Administrazio publikoa eta GGKEak. Erakunde horiek lankidetzaren politikan parte hartzen dute, batez ere, proiektuak gauzatuz, eta 31 erakundek biltzen dituzte esleitutako baliabide gehienak: 2016-2020 aldian, 88 GGKEk 506 proiektu aurkeztu bazituzten ere, azkenean 31 erakundek kudeatu zuten funtsen % 80. Talde mugatua da, beraz, Bizkaiko lankidetzaren protagonista diren erakundeen multzoa.

Horren arrazoia, neurri handi batean, proiektuaren zikloaren kudeaketak eskatzen duen espezializazio maila da, baita sektoreak bere gain hartutako ikuspegiaren integrazioa ere, hala nola ikuspegi feminista, eskubideen ikuspegia eta gizarte

eraldatzeko hezkuntza. Alde batetik, GGKEen esperientzia metatuak proposamenen kalitatea bermatzen du, eta ondorengo plan zuzentzaileetan definitutako politikaren ildoei erantzuten die. Era berean, erakundeen eta Foru Administrazioaren arteko harreman egonkorra da, eta jarraitutasuna bermatzen du prozesuei laguntzean eta politika egikaritzean, betiere BFAk lehenetsitako printzipioak eta ikuspegiak txertatzea bermatuta.

Bestalde, agertoki horrek erakusten duenez, zaila da beste eragile batzuk politikan sartzea eta parte hartzea, eta eragile horiek beren espezifikotasunetik ekarpenak egin diezazkieketela lankidetzaren eta elkartasun ekintzei. Aurre egin beharreko arazoek konplexutasunak gaitasun aniztasuna eskatzen du. Hori dela eta, Agenda 2030etik dei unibertsala egiten zaio eragileen eta aliantzen aniztasun handiagoari. IV. Plan Zuzentzaileak GGKEen ezagutza eta esperientzia baliatu behar ditu beste eragile batzuek Agenda 2030ekin duten konpromisoa sustatzeko, erakundek betetzen duten gizarte-bitartekaritzaren rola indartuta. Diru-laguntza publikoen kudeaketaz harago —orain arteko ardatz nagusia izan da—, garrantzia eman nahi zaio erakundek Giza Garapen Iraunkorraren agendari laguntzeko duten moduari.

2.3. Ez dago ondo egituratuta beste politika publiko batzuekin

Lankidetzaren politika BFAk bultzatutako beste politika publiko batzuekin artikulatzea sustatzearren garrantzia honetan datza: lankidetzaren erronka nagusietako bat Giza Garapen Iraunkorrerako Politiken Koherentzia handiagoaren beharra da. Erronka hori 2011. urtean jaso zen Garapenerako Lankidetzaren Eraginkorrerako Busango Aliantzan, eta 2015. urtean Agenda 2030 eta GJHak onartu zirenean bultzatu zen, GJPK-k pobrezia eta desberdintasunak gutxitzeko lehentasunezko helburu gisa adierazi zuenean.

Nazioarteko adostasun horiek aintzat hartuta, konpromisoa Bizkaiko Lankidetzaren III. Plan Zuzentzailean (2017-2020) jaso zen lehen aldiz, eta, horri esker, Foru Administrazioko langileentzako Agenda 2030i eta GJPKri buruzko prestakuntzak

egin ahal izan ziren gauzatze-aldian, baita Lankidetzako III. Plan Zuzentzailean eta Bizkaiko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako Foru Planean onartutako genero-berdintasunaren ikuspegiaren arteko koherentzia zaindu ere. Ez zen neurri berean aurreratu tokiko giza garapenaren ikuspegia txertatzean edo foru politika guztietatik herritartasun globala eraikitzean, ez bakarrik lankidetzako esku-hartzeetatik, gai horiek sakon lantzen baitituzte. Aurrerapenen muga, neurri batean, politika kanporatzeak azaltzen du. Izan ere, politika horrek lankidetzako GGKEen gaia den irudipena elikatzen du, eta ez Aldundia bere finantzaketatik harago inplikatzeko duen zerbait. Ildo horretan, BFAK dagoeneko badiu gaitasunak lidergo handiagoa bere gain hartzeko lankidetzako politikaren barne-jabetzean, bere ikuspegiak gainerako sailekiko zeharkako bihurtu ahal izan ditzan. GJPKetako aurrerapenen muga azaltzen duen beste argudio bat bere dimentsio politikoa da. Hainbat tokitan egindako azterlanek adierazten dutenez, badirudi GJPKetako aurrera egiteak erresistentzia instituzional sistematikoak dituela. Badirudi garapen globalarekiko konpromisoa hainbat botere-talderen nazioko edo lurraldeko interesek kontrajartzen zaiela. Kasurik onenean, ezin da alde batera utzi Giza Garapen Jasangarriaren ikuspegia politika publikoetako erabakiak hartzeko prozesuetan txertatzeko egin beharreko ahalegina.

Ahalegin hori bideragarri egiteko, zenbait elementu positibo identifikatu dira, egungo testuinguruan GJPKren aurrerapen esanguratsu baterako abiapuntu izan daitezkeenak. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna eta ingurumen-iraunkortasuna, lankidetzarekin oso lotuta dauden ikuspegiak, gainerako politika publikoetan zeharkakoak dira, eta erreferentzia izan daitezke erronka horri garapenerako lankidetzarekin heltzeko. Lankidetzaren sektoreko elementu bereizgarriak ere badaude, politika publikoetan esku hartzeko beste gune batzuetan errepika daitezkeen jardunbide egokitzat balioesten direnak: politikan parte hartzea; gardentasuna eta kontuak ematea; iraunkortasunaren ikuspegi zabala, iraunkortasun ekologikoa eta bizitzaren iraunkortasuna barne hartzen dituenak; kultura-

errealitate oso desberdinetara egokitzea; Bizkaian eta Hegoaldeko herrialdeetan aliantzak sortzea, aktoreen aniztasuna aintzat hartuta; hori guztia, muturreko egoeren aurrean, berrikuntza gehiago sustatzeko gaitasuna; eta hori guztia gizarte markatzaileagoen aurrean. Elementu horiek oinarri sendoa eskaintzen dute IV. Plan Zuzentzaile honetan aurreikusitako GJPKei buruzko ekintzetarako.

2.4. Kontzientziatutako gizarte-eragileen sare bat

Bizkaian lankidetzako hasi zenetik, munduko pobreziarekiko eta desberdintasunekiko kezka adierazten duten eta elkartasunarekiko konpromisoa oinarritzko printzipiotzat duten pertsonak eta erakundeak bultzatuta egon da lankidetzako hori. Gizarte-sare finkatua da, Giza Eskubideen defentsan eta urraketen salaketan aktiboa. Urte hauetan profesionalizazio eta espezializazio maila handia lortu da, eta horrek esku-hartzeen kalitatea hobetzen du. Era berean, erakunde horien ezaugarria da sarean lan handia egitea, bai Bizkaian, bai lankidetzan aritzen diren lurraldeetan. Hortaz, hartzen dituzten printzipioak eta ikuspegiak zabaldua daude, eta beste erakunde batzuetan dute oihartzuna. Erakundeen profil hori aktibo handia da garapen-eredu nagusia eta haren eraldaketa zalantzan jartzeko.

Esan bezala, Bizkaiko pertsonen eta erakundeen elkartasuna, COVID-19aren ondoriozko krisian, gure gizarteko aktibo handienetako bat da berriz ere. Gaur egun, elkartasun-betebeharrak garrantzi handiagoa hartzen du, ahal bada, Giza Eskubideen esparrua eta guztien onerako balioak bazterkeriarik gabe zalantzan jartzen dituzten muturreko mugimenduen gorakadaren aurrean. Printzipioen defentsa irmoa egiten duten erakundeek rol garrantzitsua bete dezakete balizko lankidetzako eragileen aniztasuna informatzeko eta kontzientziatzeko orduan, eta egiturazko aldaketaren logikan txerta ditzakete, elkartasun aktiboarekin Garapenerako Lankidetzarako proposamenen ardatz egituratzaileak diren aldetik.

2.5. Proiektuetan eta norgehiagokan oinarritutako eredua

Bizkaiko lankidetza-funtsen % 95 inguru GGKEetara bideratu dira gizarte-eraldaketarako lankidetzako eta/edo hezkuntzako proiektuak gauzatzeko, eta lehia da horretarako erabilitako mekanismoa. Proiektuek 24 hilabeteko iraupena izango dute gehienez, eta aurrekontua 15.000 eta 120.000 euro artekoa izango da, aukeratzen den finantzaketa-lerroaren arabera. Proiektuen epe laburra, eta administrazio publiko bakoitzak urtero bere deialdiak argitaratzea, ereduaren burokratizazio nabarmena dira, garrantzi handia ematen baitio proiektuari, eta horiek baldintzatzen dute lankidetza politika, eta ez alderantziz.

Bestalde, proiektuen epe laburreko izaera mundu globalizatuan lankidetza sustatzen duten egiturazko

aldaketako helburuekin bateraezina izan daitekeela uste da. Finantzaketa prozesu bateko etenak ere garapen prozesu bateko etenaldi bihurtzen dira. Aldi berean, norgehiagoka bidez esleitzen badira, baremazio irizpideak aplikatuta, proiektuaren esleipenean jartzen da arreta, eta, beraz, baremazio irizpideak gainditzean, lortu beharreko estrategian eta helburuetan baino gehiago. Proiektu baten esleipena berez helburu bat da, giza Garapen Jasangarriko Helburuak lortzeko bitarteko bat baino gehiago, eta, beraz, ez da laguntzen ari Parisko Adierazpenean eta Akkrako Ekintza Agendan onartutako laguntzaren eraginkortasunaren aldeko agenda betetzen.

Horrek guztiak esan nahi du beharrezkoa dela lan egiteko erabiltzen diren tresnak berrikustea, garapen-helburuei erantzun diezaieten.

III. ZATIA:

Orientazio estrategikoak

01.

Ikuspegia

Bizkaiko Foru Aldundiak kalitatezko garapenerako lankidetza politika garatzen du, elkartasun aktiboan oinarritua. Politika horrek bizitzaren iraunkortasuna erdigunean jartzen du, eta tokiko esparrutik Agenda 2030en Garapen Jasangarriko Helburuak lortzen eta egungo bizikidetza globalaren eredia eraldatzen laguntzen du.

02.

Xedea

IV. Plan Zuzentzaileak epe ertain/luzerako trantsizio-prozesu bat sustatzen du, Bizkaiko Garapenerako Lankidetzako politika indartzen duena, mundu globalizatuan gertatzen diren aldaketa etengabe eta konplexuei erantzuteko malguagoa dena, eta eragiteko eta eraldatzeko gaitasuna handitzen duena.

03.

Printzipio gidariak

3.1. Elkartasun aktiboa

Elkartasun aktiboak botere-desberdintasunak eta bidegabekeriak dauden gizarte baten pertzepzio du abiapuntua, eta gizarte-harreman bidegabeen ondorioz egoera zailetan bizi direnen aldeko kolektibitatearen esku-hartze aktiboa defendatzea dakar (Gattino, 2004). Bizitza sozialak sortzen duen interdependentzia onartzen du, eta pertsonak justizia, duintasuna eta berdintasuna funtsezko ondasun komunak diren gizartearen kontzepzioan konprometitzeko prozesuarekin identifikatzen da.

Bizkaiko Garapenerako Lankidetzaren sortze-oinarrian elkartasun aktiboa dago. Horizontaltasun eta elkarrekikotasun harremanetan oinarritutako lankidetzaren

ikuspegitik, Plan Zuzentzaile honek herrien, gizarte zibileko erakundeen, erakundeen eta, oro har, herritarren arteko lankidetzako konpromisotzat hartzen du elkartasuna, elkarrekin partekatutako eraldaketarako helburu kolektiboak lortzeko. Helburu horien artean daude gaitasunak eta aukerak handitzea eta tokiko herrien protagonismoa, hartu nahi duten ongizate ereduaren tokiko erronkei eta erronka globalei aurre egiteko.

Elkartasunak ez du itzulerarik espero enpresa edo geopolitika onura gisa, ezta ideologia edo erlijio proselitismo gisa ere, eta estatuek sustatutako beste interes politiko eta ekonomiko batzuetatik libre geratu behar du. Elkartasuna Giza Eskubidetzat hartzen da. Horren arabera, *«gizaki guztiek eta herri guztiek duintasunez*

eta askatasunez bizitzeko eta nazioarteko elkartasunerako eskubideaz gozatzeko eskubidea dute, eta, bestalde, eskubide horri lagundu behar diote.»⁶

3.2. Eraldaketa

Egungo bizikidetza globalaren eredua pobrezia eta desberdintasunak gutxitzea lortzeko zailtasunen oinarrian dago. Metatzeko modu desarrollistak kapitalen birkontzentrazioa eragin du, baita lurraldeen, ondasun naturalen, energia-ondasunen eta eskulan merkearen arabera liskarra areagotzea ere. Horren ondorioz, aurre egin behar diogu bizi-prozesuen krisiari (ugalketa sozial globalaren krisia) eta prozesu horiei eusten dien ingurunearen krisiari (krisi ekologikoa), egitura sozioekonomikoak eta politikoak zalantzan jartzeari (krisi politikoa) eta subjektibotasunei eta iruditegi indibidual eta kolektiboiei eragiten dien zentzu-krisiari.

Krisi anitz horiek bizikidetza globalaren ereduaren eragiteko beharra eragiten dute, eredu hori eraldatzeko. Plan Zuzentzaile honek lagundu nahi duen bizikidetza globalaren eredua eraldatzeko intentzionala da, ezartzen diren estrategien eta ekintzen multzoak justizia globalean eta bizitzaren jasagarritasunean oinarritutako erantzunak eskainitzan. Erantzun horiek, hain zuzen, Agenda 2030en goiburuan oinarrituta daude: «Inor atzean ez uztea». Justizia Giza Eskubideen erreferentzia-esparruan gizabanakoen eta gizartearen artean eman beharreko printzipio utziezintzat jotzen dugu, eta barne hartzen ditu justizia kognitiboa, justizia ekonomiko eta soziala, genero-justizia eta ingurumen-justizia.

Garapenaren ikuspegi desberdinak ahalbidetzea da helburua, baina ikuspegi horiek guztiak bateragarriak dira bizikidetza globaleko esparru batekin, non pertsona guztien eskubideak eta duintasun eta ongizate baldintzak bermatuta egon daitezkeen, betiere iraunkortasun ekologikoa arriskuan jarri barik (Unceta *et al.*, 2021). Bizikidetza globala sustatzen da, besteak beste, gobernantza

demokratikoan sakonduta, herritartasun globala eraikita eta ondasun publikoen hornidura bidezko eta jasagarriaren aldeko lankidetzako jardueraren bidez.

3.3. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna

Globalizazio neoliberalak sortutako desberdintasun sozialak, pobrezia eta bazterketa nagusitasun patriarkal eta kolonialetako sistema batean oinarritzen dira, eta sistema horrek legitimazio zabala du. Munduko leku guztietan, gizonen posizioa emakumeena baino hobea da. Egitura konplexu bat dago, rolerak, estereotipoak, arauak, balioak, ohiturek, zehapenak eta abarrek osatua, eta pribilegioak ezartzen dizkie gizonari eta emakumeei esparru guztietan.

Egon dauden egiturazko desberdintasunak nabarmen areagotzen ari da COVID-19a, genero-desberdintasunak, indarkeria matxistak eta zaintza-lana areagotuta. Izan ere, nahiz eta komunitate osoaren arreta behar duen, gehienak emakumeak dira, eta, horien artean, ahulenak, azkenean beren gain hartzen dutenak. Pandemiak gehien baztertutako emakumeen kolektiboak eragin die (emakume prostituzioan, emakume migratzaileak, emakume transexualak, emakume presoak, etxeko langileak, etab.).

BFAk, justizia sozialarekin konprometituta, berdintasuna zeharkako ikuspegi gisa gauzatzearen aldeko apustua egin du bere foru politika osoan. Hala, ezinbestekoa da ikuspegi feministatik eta ikuspegi intersektorialetik lan egitea, zapalkuntza patriarkalaren sakontasuna ulertu eta emakumeen errealitate eta kezken aniztasunari erantzun ahal izateko. Sexua nahasten diren beste aldagai batzuekin (klasea, etnia, adina, sexu-orientazioa...) nola elkarrengaitzatzen diren aztertzea funtsezkoa da boterea partekatze eta emakumeen eta gizonen askatasunaren eta duintasunaren aldeko apustua egiteko. IV. Plan Zuzentzaile honek emakume eta

⁶ NBE Batzar Nagusia (2012): «Giza eskubideei eta nazioarteko elkartasunari buruzko azken dokumentuko proiektua», A/HRC/AC/9/4. Eskuragarri: <https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/AdvisoryCom/Session9/A.HRC.AC.9.4_sp.pdf>.

gizonen berdintasunarekin duen erantzukizuna berresten du, bai Bizkaian, bai lankidetzan aritzen den lurraldeetan, eta neskak, gazte eta emakumeekin konprometitutako ekintzak bultzatzen ditu, mugimendu feministak bultzatzen eta sistema hegemonikoaren guztizko aldaketa dakartenekin batera.

3.4. Koherentzia

Koherentziaren printzipioa, oro har, diskurtsoaren eta ekintzaren arteko lotura logikoaren beharrari dagokio. Garapenerako Lankidetzan, ezinbestekoa da lankidetzaren postulatuak eta helburuen eta sektoretik haratago gauzatzen diren baina sektorean eragina duten politiken, programen eta ekimenen aniztasunaren arteko kongruentzia. 2011z geroztik, printzipio horrek garrantzia hartu du garapenaren arazoaren konplexutasuna eta izaera globala azaleratuz joan den heinean, eta horrek sektore publikoaren eta gainerako eragilearen politiken koherentzia funtsezko elementutzat kokatzen du GJHak lortzeko. Koherentzia barik ez dago Giza Garapen Iraunkorrik. Printzipio horrekin hartutako nazioarteko konpromisoak pixkanaka gertatu dira, eta BFAk bere egin ditu plan zuzentzaileen bidez. Egungo Plan Zuzentzaileak indartu egiten du koherentziaren printzipioarekiko konpromisoa, bai Foru Administrazioaren barruan, bai Bizkaiko Lurralde Historikoko erakundearen eta gizarte-eragilearen artean bultzatzeko orduan.

3.5. Baterako erantzukizuna

Baterako erantzukizunaren printzipioa garapenaren dimentsio unibertsalaren eskutik doa. Erakunde horrek herrialde eta eragilearen erantzukizun partekatua sustatzen du, eta, hartara, Iparraldearen eta Hegoaldearen ikuspegia atzean utzi behar da Garapenerako Lankidetzan. Horren arabera, ekintzen erantzukizuna herrialde pobretuei dagokie. Agenda 2030ek lurralde guztiei dei egiten die Garapen Jasangarriko Helburuen alde, tokiko gobernuak horiek egituratzeko ardura emanda, eta erantzukizun globalen printzipiora jotzen du Garapen Jasangarriko Aliantza Globala

bultzatzeko 17. GJHaren bidez. Aliantza hori maila guztietan egin behar da, tokikoan barne, eta eragile anitzeko dimentsioan. Beraz, ez die soilik erakunde publikoei aplikatzen, baizik eta lurralde batean kokatutako erakunde guztiei. Hortaz, Plan Zuzentzaileak konpromisoa

3.6. Koordinazioa eta osagarritasuna

Lankidetzaren deszentralizatuak ateak ireki dizkio estatuz azpiko sistemak lankidetzaren ekintzak finantzatzeko eragile gisa sartzeari. Hala ere, laguntzaren eraginkortasunaren alde hartutako konpromisoa dela bide, harmonizazio-printzipioa aplikatu behar dugu, eta horren arabera burokratizazioa mugatu behar da eta erakunde publikoaren arteko koordinazioa eta osagarritasuna sustatu. Printzipio hori udalaz gaindikotik gure izaeran oinarrituta bultzatzeko konpromisoarekin batera, GGKEen eta espezializatu gabeko eragilearen artean sustatzeko konpromisoa hartzen du Plan Zuzentzaile honek, eragile horiek sartzen diren heinean, bai Bizkaian, bai tokian bertan, Garapen Jasangarriaren Helburuak indartzeko.

3.7. Parte-hartzea

Lankidetzaren ezaugarrietako bat da, besteak beste, maila guztietan parte-hartze handia duen sektorea izatea: GGKEek proiektu-zikloaren fase guztietan tokian bertan egiten duten lanean, nazioartean zein Bizkaian, oinarri dituzten esparru teoriko-narratiboak eraikitzeke lanean eta politikak egiteko lanean. Egia da hobetzeko tarte dagoela, bereziki azken esparru horretan, baina GGKEen aldetik partaidetza estrategikoagoa eta ez soilik operatiboagoa sustatzeari dagokionez, parte-hartzearen printzipioa da Plan Zuzentzaile honen helburuak lortzeko ardatz nagusia, pertsonen eta gizarteek garapen-prozesuaren parte aktiboa izan behar baitute, eta ez pasiboa. Eskubideen ikuspegiak, zeharkakoa edozein esku-hartzetan, garrantzi handia ematen dio parte-hartzeari. Izan ere, horren bidez pertsonen eta gizarte-sarearen gaitasunaren garapena sustatzen da, baita tokiko garapen prozesuen sorrera ere, eta eragin

biderkatzailea du hemen aipatutako beste printzipio batzuetan, hala nola baterako erantzukizunean eta koordinazioan, eta, beraz, parte-hartzea funtsezko printzipio ageri da.

3.8. Etengabeko ikaskuntza eta hobekuntza

Printzipio honen helburua Bizkaiko Garapenerako Lankidetzako politikak politika horren hartzaile diren herritarren beharrak eta interesak betetzeko duen gaitasuna hobetzea da.

Plan Zuzentzaile honekin Bizkaiko Garapenerako Lankidetzaren politikan etapa bat sustatu nahi da, estrategikoagoa eta eragina izateko gaitasun handiagoa. Horretarako, lankidetzari heltzeko modu berriak behar dira, Agenda 2030ek sustatzen duen dimentsio unibertsala, maila anitzekoa eta eragile anitzekoa integratuko dutenak, eta horrek, besteak beste, ikasteko gaitasun handiagoa eta kolektiboagoa eskatzen du, aldaketak lankidetzaren sisteman txertatzeko. Garapen-arazoen izaera transnazional eta interdependenteak hainbat dimentsio eta maila hartzen dituzten erantzunak eskatzen ditu, eta horrek agertoki konplexuagoa dakar, ziurgabetasun handiagoarekin, non ikaskuntza eta etengabeko hobekuntza gako bihurtzen diren.

GGKEek proiektuen bidez egiten duten ikaskuntza indibiduala aprobetxatzeko gai izan behar dugu, adierazleak bilduta, xedeko biztanleriarekin ebaluazio parte-hartzaileak eginez eta sistematizazioen bidez,

eta ikaskuntza kolektiboagoak sortzeko proiektatu behar dugu, Bizkaia osoko lankidetzaren sistema gisa erantzuteko dugun gaitasunaren mesedetan.

3.9. Gardentasuna eta kontuak ematea

Gardentasuna eta kontuak ematea, horiek ere ikaskuntzaren eta etengabeko hobekuntzaren printzipioarekin lotuta, BFaren foru politika guztietan sartuta daude, baita Garapenerako Lankidetzari buruzkoan ere. Gardentasun ekintzak gizarteari oro har eta, batez ere, Garapenerako Lankidetzaren parte hartzen duten eragile guztiei zuzenduta daude. Lankidetzaren programaren kasuan, baliabide publiko gehienak norgehiagoka bidez esleitzen dira, aldezturik adostutako eta argitaratutako baremazio irizpide batzuen definizioan oinarrituta, eta parte hartzen duten erakundeei lortutako puntuazioari eta irizpide bakoitzaren aplikazioari buruzko informazioa ematen zaie. Gainera, finantza-kontrol zorrotza dago, eta, kontrol horretan oinarrituta, ordaindutako funtsen % 100aren kontuak ematen dira.

Bizkaiko Foru Aldundiak, gardentasunaren eta publikitate aktiboaren arloan indarrean dagoen araudia betez, aurrera eramaten dituen lankidetzaren jardueren buruzko informazio eskuragarria eta eguneratua izango duela bermatuko du, eta, horretarako, hainbat tresna erabiliko ditu hala nola BFaren webgunea edo Euskal Lankidetzaren Publikoaren Ataria. BFaren diru-laguntzak jasotzen dituzten erakundeek diruz lagundutako lankidetzaren jardueren buruzko informazio eskuragarria eta eguneratua izango dutela bermatuko dute.

04.

Zeharkako ikuspegiak

4.1. Eskubideen ikuspegia

Plan Zuzentzaile hau, Agenda 2030 bezala, Giza Garapen Iraunkorrean oinarritzen da, eta herritar guztiek Giza Eskubideak eskuratzearekin eta askatasunez baliatzearekin lotuta dago garapen hori, bazterketarik gabe. Horien sustapenak printzipio hauek izan behar ditu oinarri: unibertsaltasuna, banakotasuna eta Giza Eskubide guztien —banakakoak eta kolektiboak— elkarrekiko mendeotasuna: zibilak eta politikoak, ekonomikoak, sozialak, kulturalak eta hirugarren belaunaldikoak. Eskubide guztiak batera betetzea behar du giza duintasunak, eta betetze horrek baino ezin du zabaldu pertsonen eta herrien benetako askatasuna, eta mesede egin haien ongizateari.

Eskubideen ikuspegiaren arabera, pertsonak eta kolektiboak eskubideen subjektutzat hartzen dira, eta ez arretaren xedetzat. Proiektuaren ziklo osoan egon behar du presente, eta ikuspegi integrala behar du, eskubideen titularrekin eta erantzukizunen eta betebeharren titularrekin lan egitea eskatzen duena, azken horiek baitira herritar guztientzat Giza Eskubideak betetzen direla bermatzeko arduradunak.

Eskubideen ikuspegiak elkarrikteta, parte-hartzea, baterako erantzukizuna eta, beraz, erabakiak

pertsonen eta herrien eskubideetan oinarrituta hartzea sustatzen ditu. Zuzentzaileak bere konpromisoari eusten dio, ikuspegi hori Bizkaiko nahiz harekin lan egiten duten lurraldeetako biztanleei zuzendutako ekintza guztietara hedatzeko, bereziki Giza Eskubideen urraketak jasaten dituzten taldeekiko harremanari dagokionez.

4.2. Ikuspegi feminista

Bizkaiko Foru Aldundiak emakumeen eta gizonen arteko berdintasunarekiko konpromisoa izan du, foru-politika osoarekiko zeharka. Lurraldeko lankidetzak ikuspegi feministatik bultzatu du lana, eta konpromiso horri eusten zaio Plan Zuzentzaile honetan. Ikuspegiak emakume eta gizonen arteko justizia eta berdintasunaren printzipioari erantzuten dio, Giza Eskubideen arloan proposatu eta ikuspegi intersektionala sartzen du.

Lankidetzak eta hezkuntza ekintzetan ikuspegi feminista txertatzeak esan nahi du sexuaren araberrako lanaren banaketa eta emakumeek eta gizonen bizitzaren ugalketa-prozesuari egindako ekarpenetan ikusitako desberdintasunak aztertzea. Benetako berdintasunaren eta askotariko diskriminazioak —emakumeek pairatuak—

gainditzearen alde lan egitea esan nahi du esparru sozialean, familiarrean, politikoa eta ekonomikoan, sexua toki eta testuinguru desberdinetan bizi dela ahaztu barik. Horretarako, ezinbestekoa da emakumeen behar praktikoei eta interes estrategikoei erantzutea, ezberdintasunak sortzen dituzten aniztasun kultural, sozial eta ekonomikoak kontuan hartuta. Ildo horretan, intersektionalitatea justiziarako tresna analitikoa da, sexua beste aldagai batzuekin nola gurutzatzen den aztertzen baitu —klasea, jatorri geografikoa, sexu-orientazioa, aniztasun funtzionala, adina...—, zapalkuntzaren eta desberdintasunaren esperientzia bakarrak eratuta. Prozesu hori emakumeen eta feministen mugimenduen eta arlo horretan lan egiten duten kolektiboen aitortzatik abiatu behar da, haien aldarrikapenak entzunda eta txertatuta betiere.

4.3. Ikuspegi ekologikoa

Agenda 2030ek ekonomia, gizarte eta ingurumenaren artean dagoen lotura saihestezina ezartzen du, iraunkortasunerantz igarotzeko. Ingurumenaren gaineko alderdiak gero eta garrantzi handiagoa izan du azken urteotan, ez bakarrik sinatutako nazioarteko konpromiso eta akordioengatik, baita mundu osoan klima aldaketak izan dituen ondorio suntsitzaileengatik ere. Koronabirusaren egungo krisia ingurumenaren kontserbazioaren eta giza ongizatearen arteko harremanaren adibide bat da.

Ingurumenaren desorekak, gure egungo garapen ereduaren oinarri diren erauzketen eta kontsumismoaren emaitza den aldetik, eragina du belaunaldi honen eta etorkizuneko belaunaldien jarduera ekonomikoan, osasunean eta giza bizitzan. Ingurumenaren degradazioaren eragina mundu osoan dagoen arren, epe laburrean kolektibo kalteberak dira kaltetuenak⁷. Hortaz, iraunkortasun ekologikoari eta klima aldaketaren aurkako borrokarik heldzea ez da bakarrik etorkizuneko belaunaldiekiko konpromisoa, egungo belaunaldien pobrezia eta

desberdintasunaren aurkako borroka betebeharra ere bada.

Praktikan, bizitza erdigunean jartzea da bizitzaren esparruen izaera interdependentea beren ikuspegian jasotzen duten ekimenen aldeko apustua egitea. Natura, etxeko espazioa eta merkatua. Eta esparru horien arteko harremanen eredu berdinzaleagoak, solidarioagoak eta jasangarriagoak proposatzen dituzte. Plan Zuzentzaile honek konpromisoa hartzen du, alde batetik, egungo egoerak lurralde pobretuenetan dituen ondorioak arintzen lagunduko duten estrategiak babesteko, eta, bestetik, bizitzaren iraunkortasunean oinarritutako eredu bat eraikitzeko.

4.4. Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren ikuspegia

Bizitzaren iraunkortasunaren logikak lehenestek ondorio zuzenak ditu hezkuntzaren arloan. Deskribatutako testuinguruan, kultura aldaketa sortzeko gai den hezkuntza behar da, mundua interpretatzeko moduan begirada kritikoak txertatuko dituen eta globalizazio nagusiari erronka egingo dioten alternatibak planteatzeko ahalmena izango duena.

Gizartea Eraldatzeko Hezkuntza (GEH) konprometituta dago gizarte aldaketarekin, eta kontzientziazio prozesuak bultzatu nahi ditu, subjektuek beren bizitzek zeharkatzen dituzten zapalketak identifika ditzaten eta epe luzeko prozesu batean erresistentzia eta sorkuntzako ekintzak abian jar ditzaten. Herri-hezkuntzaren pedagogia bere gain hartzen du, eta hainbat postulaturen gainean eraikitzen da: garapen-eredu nagusiaren eta patriarkatuaren desnaturalizazioa; gure iruditegi kolektiboaren deskolonizazioa, beste jakintza modu eta izaera batzuetara bidea irekitzen duena, eredu eurozentrista eta androzentrikoetatik aske; feminismoa sartzea; eta konpromisoa justizia sozialarekin, aintzatespenarekin, elkartasunarekin eta zuzentasunarekin.

⁷ 2010eko «Ekosistemen eta Biodibertsitatearen Ekonomia txostenak» (TEEB azterlana) adierazten duenez, zerbitzu eko-sistemakoak eta merkaturatzen ez diren beste ondasun batzuk etxe pobreen mantenu-iturri osoaren % 47 eta % 89 artekoak dira.

Hala ulertutako hezkuntza sozializazio kritikoko prozesu zabaltzat jotzen da, bizitza osoa hartzeko espazio formaletatik haratago doana, eragile eta agentzia guztiek modu kontzientean eta inkontzientean hezten baitute.

GEHren esparruan, Bizkaiko Foru Aldundiak (*h*) *ABIAN – 2030 Gizarte Eraldaketarako Hezkuntza* Estrategia sinatu du, eta, beraz, bere indar-ideiekin bat egiten du: 1) herritartasun globaleko alternatibak bilatzen eta eraikitzen dituzten

subjektuei laguntzea; 2) GEHren ikuspegi politiko-pedagogikoak txertatzea sustatu eta bultzatzea; 3) eskubideen ikuspegia txertatzea sustatu eta bultzatzea; 4) ikuspegi lokala-globala indartzea; 5) eragile guztien baterako erantzukizuna sustatzea, bereziki, tokiko erakundeena; 6) etengabeko ikaskuntza izatea erreferentzia.

Plan Zuzentzaile hau esparru horretan kokatzen da, eta horretan sakontzeko eta aurrera egiteko lan egingo du.

05.

2030erako helburuak

Bizkaiko Foru Aldundiko Lankidetza Zuzendaritzak hamar urterako trantsizio prozesuari ekin nahi dio, gure lan egiteko moduetan aldaketa sakona egiteko oinarriak ezartzeko, errealitate eta testuinguru konplexu eta aldakorren aurrean erantzun egokia eman ahal izateko. Prozesu horretarako erreferentziatzat hartu dira Agenda 2030 eta ekintzarako deialdi unibertsala; lurralde-lankidetza eta lurraldeen arteko lankidetza horizontalagoetarako gonbidapena, lankidetza-eragileen kalitatezko parte-hartzearekin eta erakundeen arteko koordinazio handiagoarekin; eta Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentzia, foru politika guztietan Giza Garapen Jasangarria sartzeko estrategiarekin. Gainera, hasitako esku-hartzeek aurreko ataletan definitutako printzipioak eta ikuspegiak beteko dituzte.

Esparru horretan, Plan Zuzentzaile honen asmoa da 2030era arte lanaren edukia gidatuko duten asmo edo aldaketa estrategiko hauetan eraginkortasunez aurrera egitea:

1. helburua

Bizkaiko Garapenerako Lankidetzako politika, ikuspegi estrategikoagoa duena, eragiteko eta eraldatzeko gaitasun handiagoa

Lankidetza politika orain arte proiektuek baldintzatuta egon da, eta proiektu horiek markatu dute lehenengoaren orientazioa. Esan bezala, ez da nahikoa egungo egoeran, ekintza globaleko esparrua sustatzearen aldeko nazioarteko akordio eta erreferentzia-esparru ugari diotenez. Esparruak Iparraren eta Hegoaren arteko ikuspegia gainditzen du, eragile gehiago inplikatu eta lan horizontalagoa bultzatzen du, ez bakarrik baliabideen transferentziarena. Hori guztia gure politikak pobrezia eta desberdintasun arazo gero eta handiagoetan duen eragina handitzeko. Izan ere, logika berarekin funtzionatzen jarraitzen badugu, Agenda 2030en helburuari egiten diogun ekarpena

(inor atzean ez uztea) murriztuz joango da. Ekintza globaleko esparru horrek Giza Eskubideen errespetuan eta bermean, emakumeen eta gizonen arteko berdintasunean, bakean eta, azken batean, bizitzaren iraunkortasunean oinarritutako bizikidetza globalaren eredura eraman behar gaitu. Aurrerapausoak eman ahal izateko, 2030 helmuga izanik, gure gain hartzen dugu Bizkaia garapenak aurkeztzen dizkigun erronken aurrean erantzuteko gaitasuna handitzeko helburua. Horretarako, lehentasun hauek planteatzen ditugu:

- Aurre egin beharreko arazoen izaera global eta interdependenteak gai bakoitzari modu integralagoan heltzera behartzen gaitu. Horretarako, Bizkaiko eragile sozial, ekonomiko eta politiko gehiago gehitu behar zaizkio lankidetza politikaren diseinuari eta gauzatzeari.

Bestalde, ildo beretik, Garapenerako Lankidetzaren politika Bizkaiko Foru Aldundiaren foru politiken multzoan txertatu behar da. Orain arte borondatezkoa izateaz gain, Aldundiaren gainerako politiken helburuak ez datoz bat lankidetza politikarekin, eta horrek ez du zentzurik ekintza bateratu eta globalaren testuinguruan. Horri guztiari esker, baliabide eta gaitasun gehiago izango ditugu garapen-agendaren helburuen zerbitzura. Azken horrek lankidetza politikaren aurrekontuen gaira garamatza, BFAren berezko gastuen % 0,7ra iritsi behar baitu, eragileekin hartutako akordioekin bat etorritik.

- Bizkaiko lankidetza politikari izaera parte-hartzaileago bat ematea, eta ez soilik operatiboa: lankidetza eragileen arteko elkarrizketa lehia-prozesuen, baremazio irizpideen eta plan zuzentzailearen diseinuaren inguruan eman izan da tradizioz, hura egiteko unea heltzean. Baina orain arte ez da elkarrizketa estrategikoagorik izan lankidetza politikan migrazioei, kolektibo kaltebera askoren kriminalizazioaren hazkundeari eta

zenbait lurraldetako lankidetzaren lanari aurre egiteko moduari buruz, munduko krisiak izaten ari diren azkartasun handiagoari buruz, azaleratzen ari diren beste gai batzuen artean. Beharrezkoa da laneko espazio iraunkorrak sortzea, eragile guztiek parte har dezaten eta elkarrekin lan egin dezaten, epe luzerako begirada batekin, Agenda 2030en indarraldia amaitu ondoren Bizkaiko lankidetzan iritsi nahi dugun azken eszenatokiaren ikuspegia eraiki ahal izateko.

- Proiektua lankidetza politikaren ekintza-tresna bakartzat hartzea gainditzea. Egungo egoeraren konplexutasunak ezin du tresna bakar bat izan ekintzaren tresna nagusitzat. Izan ere, epe laburreko ezaugarriez gain, ez die garapenaren gaineko beharrei erantzuten. Aurreko puntuetan adierazitakoarekin bat etorritik, eta beti gardentasun printzipioa errespetatuz, politikak eragiteko duen gaitasuna hobetzea ahalbidetuko duten beste lan modu batzuk sustatu behar dira. Horrek esan nahi du lankidetza modalitate eta tresna ugari daudela, baita horiek ezartzeko modu asko ere. Lankidetza teknikoa, ezagutza-trukea, finantza etikoen sustapena, lankidetza triangeluarra, Hego-Hegoko lankidetza eta prozesu eta/edo estrategien babesa dira lankidetza proiektuetatik haratago dauden fenomenoetako batzuk, eta, beste batzuekin batera, ekintza-esparru globalago baten zatia diren aldetik sar daitezke.
- Bizkaiko lankidetza politikaren eraginkortasuna hobetzea. Hobetzeko marjina handia dago oraindik hauei dagokienez: koordinazioa maila guztietan, karga burokratiko gutxitzeko; gure ekintzen inpaktua zabaltzea eta ezagutzea; eta proiektuetan sortutako informazioa erabiltzea eta aztertzea, Bizkaiko lankidetza programa elikatzeke. Bizkaiko lankidetza-prozesuetan balioa sortzen aurrera egin daiteke, ebaluazioa eta ezagutzaren kudeaketa gogor bultzatuta.

2. helburua

Bizkaiko Garapenerako Lankidetzako politika, xedeko biztanleriaren beharrei eta interesei erantzuteko, gure nortasunaren ezaugarrietatik abiatuta: elkartasun aktiboa, eta gizarte zibil antolatua eta aldaketa-eragilea

Bizkaiko Garapenerako Lankidetzako politikaren helburu nagusia gure ekintzaren xedeko biztanleriaren beharrei eta interesei erantzutea da, betiere elkartasunari eutsita ekintza horren eragiletzat. Interes eta behar horiek partaidetza prozesuen bidez biltzen dira eta lankidetzako proiektuetan islatzen dira, erantzunak hainbat estrategiaren bidez artikulatzen dituztenak. Prozesu horretan, gizarte zibil antolatuak eginkizun garrantzitsua betetzen du, bai Bizkaian, non GGKEek lidergoa beren gain hartu duten solidaritatearen artikulazioaren bidez, bai herritar guztiei gizarte pobretuen errealitatea eta Bizkaiko baliabide eta gaitasunak azken horietara eramanez, bai Hegoaldeko lurraldeetan, non erakunde zibilek kolektibo ahulenen beharrak eta interesak biltzen dituzten.

Xedeko biztanleriaren interesak eta beharrak identifikatzea lankidetzarako proposamenetan jasota dagoen arren, bizi dugun testuingurua gero eta konplexuagoa, aldakorragoa eta ziurgabetasunez bete denez, proposamen horiek ez dira nahikoak horiei erantzuteko. Alde batetik, eremu mikro batean eragiten dute, denbora eta aurrekontu mugatuetan oinarrituta, eta, beraz, oso eragin txikia dute lurraldean. Bestetik, planteatutako moduan, ez dituzte garapen arazo bakoitzak dituen dimentsioak biltzen, eta azken horiek ebazteko behar den egitura logikatik urrun daude. Horrenbestez, dinamika zabalagoa eta estrategikoagoa sortu behar da biztanleriaren interesei eta beharrei aurre egiteko orduan.

Urtero proiektu asko onartzen direnez, batzuk herrialde bateko eremu geografiko edo sektorial berean izanik, eta kontuan hartuta GGKEek eta Hegoko erakundeek metatutako esperientzia, kolektibo ahulenen desberdintasun anitzei

erantzuteko dugun gaitasuna hobetzeko aukera dago, analisi-prozesu sistematikoago baten bidez. Prozesu horrek erakunde bakoitzaren ikaskuntzak bilduko ditu, integralagoa eta koordinatuagoa izango da, dimentsio gehiago hartu eta estrategia berriak proposatuko ditu, horizontaltasun handiagoko logika batetik abiatuta, beharrei modu eraginkorragoan aurre egin ahal izateko.

Horregatik guztiagatik, artikulazio espazio batzuk garatzea proposatzen da, ekimen integralagoak eta koordinatuagoak sortzeko bidean aurrera egiteko, sektore baten edo eremu geografiko jakin baten esparruan, xedeko biztanleriaren lehentasunei modu iraunkorragoan erantzuteko.

3. helburua

Bizkaiko Foru Aldundia da lurrearen garapenerako lankidetzaren erakunde-artikulazioaren buru, sailen eta erakundeen arteko koordinazio eta osagarritasun handiagoa lortzeko bidean aurrera eginda, Bizkaiko eragileen arteko koherentzia eta baterako erantzukizuna hobetzeko, Giza Garapen Iraunkorraren alde

Agenda 2030ek konpromisoa hartzen du NBEn herrialde kide guztietako gobernuek GJHak betetzeko lan egin dezaten, maila zentralari ez ezik, administrazioaren gainerako mailai dagokienez ere. Hala, aitortu egiten da tokiko gobernuek garrantzi handia dutela GJHak garatzen diren lurraldeetako administrazioa eta kudeatzailea den aldetik, eta, beraz, rol bereziki garrantzitsua dute helburu horiek betetzen direla bermatzeko, eta beren eskumen mailaren, lurralde-plangintzarako gaitasunaren, lurraldeko eragileekin eta estatuko zein nazioarteko eragileekin koordinatzeko gaitasunaren arabera izango da.

Konpromiso horren zehaztapenetako bat Garapenerako Lankidetzaren politika da, Bizkaian tokiko gobernuek ere sustatua. Udal askok baliabideak bideratzen dituzte Garapenerako Lankidetzarako, eta horrek erakundeen arteko koordinazioan aurrera egiteko erronkan jartzen gaitu, gure lankidetzaren eragina, eraginkortasuna eta efizientzia areagotzeko.

Praktikan, identifikatutako arazoetako batzuk deialdiak eta baliabideen sakabanaketa arautzen dituzten dekretuen aniztasunarekin lotzen dira, lan burokratikoaren areagotzen baitute, ekintzen diseinu estrategikoagoaren kaltetan. Bestalde, oinarriko gizarte-sarearen aniztasunak eta beste lurralde batzuekiko lotura anitzek elkarlanerako eta elkarrekiko ikaskuntzarako bideak zabaltzen dituzte.

Lankidetzaren Euskal Legeak bere printzipio gidarieretan adierazitakoari jarraiki, administrazio publikoek beren artean eta lankidetzako beste administrazio publiko, erakunde, agentzia eta

nazioarteko erakunde batzuekin beharrezkoak diren koordinazio-mekanismoak bultzatu behar dituzte, koherentzia handiagoa lortzeko. Ildo horretan, Bizkaiko Foru Aldundiak bere gain hartzen du lankidetzaren arloan Bizkaiko lurraldearen artikulazioa gidatzeko konpromisoa, beste toki administrazio batzuekiko berdintasunean eta udal autonomia errespetatuta. Artikulazio horren helburua Lurralde Historikoko Udalen eta udalen arteko akordioa erraztea da, lankidetzaren arloan jarduteko irizpide komunen inguruan, komunikazioa, informazioa, prozedurak eta helburu estrategikoen definizioa hobetuz, baita jardunbide egokiak partekatuz ere, Bizkaia osoko lankidetzaren balioa handitzeko.

4. helburua

Bizkaiko Foru Aldundia aurrera doa Giza Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentzia ezaugarri duen eredu baterantz

Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentziaren oinarrien eta helburuen artean dago garapen-prozesuak eta herrialde bateko zein besteko giza beharrak betetzea bateragarri egitea. Bakoitzaren antolaketa ekonomikoa eta soziala errespetua oinarri hartuta, lurralde batean hartzen diren erabakiek besteen aukerak kaltetu ez ditzaten lortu nahi da, ongizate maila handiagoetan aurrera egiteko⁸. Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentzia gure erreferentzia-esparruaren ardatzetako bat da. Erakundeen arteko koordinazio handiagoa eta politiken koherentzia bera lortzeko asmoarekin bat etorritik, oro har, Euskal Autonomia Erkidegoko Garapenerako Politiken Koherentziarako Erreferentzia Esparrua onartu genuen 2016ko apirilean, Euskal Autonomia Erkidegoko Gobernu Kontseiluan.

Beharrezkoa da aurrerapausoak egitea politiken banaketa gainditzeko eta osotasun handiago baterantz aurrera egiteko, lankidetzaren politikak dagoeneko bultzatzen dituen helburu, printzipio eta ikuspegietatik abiatuta. Urrats horien artean daude, besteak beste, baliabideen esleipena; prestakuntza eta informazioa; sail arteko eztabaida politikoak, koherentziari buruzkoa; txostenak egitea; sailen arteko lankidetzaren politika zehatzek beste lurralde batzuekiko harremanetan duten eraginaren azterketa eta jarraipena egiteko, etapa honetan oinarriak ezar ditzaketan modu zehatzak dira GJPK modu estruktural eta sistematikoan integratuko duen eredu epe luzean ezarri ahal izateko.

GJPKren erantzukizuna lankidetzaren esparrutik kanpo dago, eta administrazio publikoetako sail guztiei eragiten die. GJPKren aplikazio eraginkorrak hainbat eragileren eragiten dienez, barneko eta kanpoko aliantzak bilatuko dira ikuspegi hori zabaltzeko eta hedatzeko: GGKEekin, konprometitutako erakunde gisa, Foru Administrazioako sailekin eta gure Lurralde Historikoko administrazio guztiekin.

5. helburua

Garapenerako Bizkaiko Lankidetzaren Politika, gizartean garrantzi handiagoa duena: lurraldeko sektore eta eragileak interpelatu eta inplikatzeko, haien gizarte-oinarria zabalduta, eta ahalik eta gehien baliatuta Bizkaia eta bere eragileen gaitasunak eta ahalmenak

Garapen arazoei askotariko dimentsioak izateak Bizkaiko lurraldeko eragileen dibertsitate eta kopuru handiagoko sartzeko beharra planteatzen digu, eta hori erraztu egiten da eta koherentea da lankidetzaren deszentralizatuarekin. Hainbat arrazoi daude garapenerako politiken diseinuan eta betearazpenean espezializatu gabeko eragileen presentzia eskasaren atzetik. Batzuek hauexek egiten diete erreferentzia: garapenari buruzko ezjakintasun orokorra, proiektuen kudeaketan eta gure politikarekiko zeharkakoak diren ikuspegietan trebetasunik ez izatea, agendako eragile gehiagoren parte-hartzea aztertzean diru-laguntzak duen zentraltasuna, azken batean, orain arte lankidetzaren deszentralizatu zentzu zabalean gutxi aplikatu izana. Izan ere, lankidetzaren deszentralizatu horrek aukera eman die tokiko administrazioei finantzazailerik gisa sartzeko, baina tokiko eragileen sare zabala batek parte hartu du beste lurralde batzuetan.

Behar hori lehenetsuntzat hartzen dugu 2030erako. Esparru horretan, honako estrategia hauek bultzatuko dira, besteak beste: zabalkundea, sentsibilizazioa, GGKEen eta espezializatu gabeko eragileen arteko baterako lana sustatzea, eragile berriak sartzeko irizpideak definitzea, lan modu berriak esperimendatzeko hainbat eragilek Bizkaiko eremu estrategikoren batean parte hartzeko aukera emateko, hain zuzen Garapenerako Lankidetzari balioa eman nahi zaion esparruan, eta eragile bakoitzak agendan bere gain har ditzakeen rolen azterketa.

⁸ Euskal Autonomia Erkidegoko Gobernu Kontseilua (2016): «Euskal Autonomia Erkidegoko Politiken Koherentziarako Erreferentzia-esparrua».

6. helburua

Bizkaiko Garapenerako Lankidetzako Politika ezagutza, esperientzia, baliabide eta abarren askotariko norabideen truketzat hartuta —ezagutza, esperientziak, baliabideak...—, betiere ekarpen kualitatiboak, ezagutzaren kudeaketa eta ikaskuntzen eta esperientzien komunikazioa eta hedapena nabarmenduta

Lankidetzaren deszentralizatuarekin bat etorriz, ekintza globalaren esparruaren ezaugarrietako bat da lan horizontalagoa egin behar izatea, lurraldeen arteko trukeak, Iparraren eta Hegoaren arteko begirada eta baliabide ekonomikoen eta ezagutzen transferentzia gaituta. Teknologia informazio trukeak eta sareak sortzea erraztu du, eta horien esparruan informazio fluxuak, jardunbide egokiak, ideia berritzaileak eta abar sortzen dira, ekintza kolektiboaren eta gizarte-oinarria zabaltzearen adibidea den aldetik. Sareekin batera, Hego-Hegoko lankidetzaren eta tokiko gobernuaren arteko aliantzak dira beste adibide batzuk, non lankidetzaren ikuspegi bateratuago batetik lantzen den, eta ez baliabideen eta ezagutzen transferentzian oinarrituta. Horrekin batera, laneko tresna berriak esperimentatu behar dira, eta proiektuen esparruan, trukeak eta transferentziak balio handiagoa ez duten alderdiak sustatu behar dira. Hortaz, norabide horretan estrategiak sustatuko dira 2030era arte.

III. ZATIA:

2022-2024ko lehentasunak

01.

Esku hartzeko ildoak

2030erako helburuek osatzen dute lortu nahi dugun ikuspegia. Ezarri beharreko estrategien xedea da helburu horiek benetakoak izatea, hemendik 2030era. Helburuetarako bidean aurrera egitea ahalbidetuko duten urrats zehatzak ezartzeari begira, horietako por bakoitzerako 2022-2024 aldirako lehenetsitako esku-hartze ildoak diseinatu dira, IV. Plan Zuzentzailea gauzatzeko lehen epealdia.

Esku-hartze ildoekin batera, ikaskuntzaren eta etengabeko hobekuntzaren printzipioa dago,

azterketa kolektiboa, jarraipena eta ebaluazioa egiteko espazioetan zehaztuta. Horri esker, atzeraelikatze eta berriz orientatzeko prozesuak garatu ahal izango dira, testuinguruaren aldaketan eta eragileek nahi eta adostutako eraldaketan arabera. Lehen aldi hori amaituta, 2022-2024 hirurtekoaren amaierako ebaluazioa garrantzi handikoa izango da, eta hurrengo aldiko lehentasunak zehazteko eta ezartzeko ikaskuntzak eta gomendioak egingo dira.

1. HELBURUA

Bizkaiko Garapenerako Lankidetza politika bat, ikuspegi estrategikoagoa eta eragiteko eta eraldatzeko gaitasun handiagoa dituen

1.1. Elkarriketa estrategikorako guneak sortzea Bizkaiko lankidetzako eragileen artean, lurralde-lankidetzaren ikuspegi partekatu bat modu kolektiboan eraikitzeko.

1.2. Bizkaiko Garapenerako Lankidetzaren politikan⁹ integratu beharreko eremu estrategiko bat edo bi identifikatzea, alde aurretik adostutako irizpideetan oinarrituta, adibidez:

- Bizkaiko eta eremu estrategiko horretan esku hartzeko lurraldeetako lurralde-gaitasunak.
- Bizkaiko GGKEak, Hegoko tokiko bazkideak eta lankidetzan espezializatuta egon behar ez duten eta eremu estrategiko horretan ekarpenak egiteko gaitasuna duten beste eragile batzuk egituratzeko eremu estrategikoaren ahalmena.
- Bizkaian Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentzia aurrera egiteko ahalmena.
- Ikaskuntzak sortzeko eta trukatzeko ahalmena.
- Nazioarteko sareekin artikulatzeko eta ekintza kolektibo globalean aurrera egiteko ahalmena.

1.3. Ikuspegi estrategiko berriarekin koherentzia berrikustea lankidetza-tresnak (lehenetsitako eremu estrategikoak sartzea, epe luzeko prozesuei laguntzea, politikaren garrantzi soziala, eragileen rol bereiziak eta administrazio publikoaren presentzia handiagoa ...), dibertsitatea handitu eta eragiteko eta eraldatzeko gaitasuna optimizatzeko.

⁹ Eremu estrategikoen adibideak: ekonomia solidarioa, birbanatzailea eta justizia sozialean oinarritutakoa bultzatzea; giza gaitasunak areagotzeko eta pertsonen eskubideak bermatzeko gai izango diren gizarte-politikak sustatzea; genero-berdintasuna, emakumeen ahalduntzea eta bizitzaren iraunkortasuna bultzatzea; ingurumenaren iraunkortasunari, nekazaritza ekologikoari eta baliabide naturalen babesari laguntzea; demokrazia eta tokiko erakundeak indartzea; kulturen arteko elkarriketa globalaren eta herritarren eskubideen aldeko apustua; muturreko kalteberetasunaren kontrako borroka (Martínez Martínez).

2. HELBURUA

Bizkaiko Garapenerako Lankidetzako politika bat, xedeko biztanleriaren beharrei eta interesei erantzungo diena, gure nortasunaren ezaugarrietatik abiatuta: elkartasun aktiboa, eta gizarte zibil antolatua eta aldaketa-eragilea

2.1. Gutxienez esku-hartze tematikoko, geografikoko edo subjektuak indartzeko prozesu bateko arlo bat identifikatzea, Bizkaiko lankidetzaren alde aurreko laguntza-ibilbidearekin eta eragileen artikulaziotik abiatuta indartzeko ahalmena izanik.

2.2. Esku hartzeko arlo horretan, subjektu protagonisten eta lankidetz-eragileen arteko koordinaziorako espazioa sortzea, hauexek ahalbidetzeko:

- Testuinguruaren eta koiunturaren analisietan partekatzea eta sakontzea, lehenetsitako ikuspegietatik (eskubideen ikuspegia, feminista, ekologikoa eta GEH-koa).
- Xedeko biztanleriaren premia praktikoak eta interes estrategikoak identifikatzea, aurre egiten dieten problematiken konplexutasuna eta bilakaera eta aldatzeko duten potentziala kontuan hartuta.
- Ekintza kolektiboko estrategiei erantzuten dieten lan egiteko moduetan aurrera egitea, tokiko eta munduko ikuspegitik (hala nola herrialde-estrategiak, eskualdeko estrategiak, nazioarteko sareetan artikulatzea, etab.).

2.3. Lehenetsitako esku-hartzearen arloari buruzko aurretiazko txosten bat egitea, hausnarketarako eta, ondoren, aliantzetan oinarritutako gizarte-eraldaketarako lankidetzako eta/edo hezkuntzako estrategiak diseinatzeko oinarri gisa balio dezan.

2.4. Urte askotako lankidetz-tresnetan xedeko biztanleriaren kalitatezko parte-hartzea erraztuko duten identifikazio-prozesuak finantzatzeko aukera sartzea.

3. HELBURUA

Bizkaiko Foru Aldundia da lurraldearen garapenerako lankidetzaren erakunde-artikulazioaren burua, sailen eta erakundeen arteko koordinazio eta osagarritasun handiagoa lortzeko bidean aurrera eginez, Bizkaiko eragileen arteko koherentzia eta baterako erantzukizuna hobetzeko, Giza Garapen Jasangarriaren alde

3.1. BFAko sailen lankidetzarako gaitasunak, baliabideak eta baliagarritasunak identifikatzeko prozesua garatzea.

3.2. Lurraldeko erakunde aktiboekin topaguneak sortzea, Garapenerako Lankidetzaren arloan, baita Euskal Fondoarekin ere, jardunbide egokiak eta interes komuneko alderdiak identifikatzeko.

3.3. Garapenerako Lankidetzaren Euskal Legeak ezarritako maila anitzeko erakundeen arteko koordinazio-organoetan modu aktiboan parte hartzea.

3.4. Larrialdietarako Bizkaiko Funtsa sortzeko irizpideen definizioan aurrera egitea.

4. HELBURUA

Bizkaiko Foru Aldundiak aurrera egin du Giza Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentzia ezaugarri duen eredu baterantz

- 4.1. BFAko Lankidetzarako Zuzendaritzan Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentzian erreferentzia izango den pertsona bat izendatzea, BFAren barruan GJPKri buruzko ekintzak dinamizatuko dituen eta gai horri dagozkion kanpoko lan eta koordinazio espazioetan parte hartuko duena.

 - 4.2. Bizkaiko Foru Aldundiko sailtako langileen prestakuntza, hausnarketa eta eztabaida sustatzea Agenda 2030en, Giza Garapen Jasangarriaren eta GJPKren inguruan, prozesu horietan gizarte zibil antolatua (GGKE) inplikatur.

 - 4.3. Foru Administrazioan GJPKri buruzko lehen txosten diagnostikoa egitea (balorazio orokorrekoa, sektorekoa edo politika publiko jakin batera bideratutakoa).

 - 4.4. BFAko sailen arteko lankidetzak bultzatzea GJPKei dagokienez, jarduera pilotuak hasteko zuzendaritza edo sail baten lehen identifikazioarekin (adibidez, eztabaida-saioak, politika aztertze metodologian lantzea, kasu-azterketak...).
-

5. HELBURUA

Garapenerako Bizkaiko Lankidetzako Politika, gizartean garrantzi handiagoa duena: lurraldeko sektore eta eragileak interpelatzen eta inplikatzen dituen, haien gizarte-oinarria zabalduz, eta ahalik eta gehien aprobetxatuz Bizkaiaren eta haren eragileen gaitasunak eta ahalmenak

5.1. Azken 5 urteetan Bizkaiko GGKEen eta lankidetzan espezializatu gabeko eragileen artean izandako lankidetzako esperientziak identifikatzea.

5.2. Identifikatutako gai estrategikoetan gaitasun garrantzitsuak dituzten lurraldeko eragileek eremu estrategikoetan parte har dezaten erraztea.

5.3. Eragile gehiagok garapen-eragile gisa parte har dezaten erraztea, lankidetzako eragile potentzialen aniztasunarekin egituratuta; GGKEak dira eragile horietako bat.

5.4. Finantzaketa-tresnak egokitzea, lankidetzako ekintzetan eta GEHetan oinarriko eragile eta elkarte berrien ikaskuntza eta pixkanakako sarrera ahalbidetzeko.

5.5. Helburu kolektibo bat identifikatzea, Bizkaiko eta Hegoaldeko biztanleen interes partekatuei erantzuten diena, eta proiektu edo kanpaina pilotu bat antolatzea elkartasun-printzipiotik abiatuta.

5.6. BFAko sailak beren jarduera-eremuekin lotutako lankidetzako ekimenetan eta/edo GEHetan sartzeko ahalbidetuko duen proiektu pilotu bat identifikatzea.

6. HELBURUA

Bizkaiko Garapenerako Lankidetzako Politika, ezagutza, esperientzia, baliabide eta abarren norabide anitzeko truketzat hartuta, ekarpen kualitatiboak, ezagutzaren kudeaketa eta ikaskuntzen eta esperientzien komunikazioa eta hedapena nabarmenduta

- 6.1. Hegoaldeko eragileek elkarriketa estrategikorako guneetan parte har dezaten erraztea.
-
- 6.2. Lehenengo jomugan aurreikusitako elkarriketa estrategikoaren bidez, hegotik datozen esperientziak eta/edo ikaskuntzak txerta ditzaketen Bizkaiko sektoreak edo eremuak.
-
- 6.3. Lankidetzatresnetan ikaskuntzaren kultura sustatzeko neurriak sartzeari, honako hauek barne hartuta: lerketa, ebaluazioa, esperientzien sistematizazioa, kasu-azterlanak, ekintzarako prestakuntza indartzea eta ezagutza kudeatzeko beste tresna batzuk.
-
- 6.4. Eremu estrategikoekin eta esku-hartze eremuekin lotutako prozesuak sistematizatzea (lehen eta bigarren helburuetan aipatuak), etorkizuneko plangintza-prozesuetan txerta daitezkeen ikaskuntzak biltzeko.
-
- 6.5. Komunikazio ekintza eta tresna batzuk garatzea, alde batetik, Bizkaiko herritarrentzako lankidetzako politika gardenagoa eta hurbilagoa izan dadin, eta, bestetik, sozializazio kritikoko prozesuak balio solidarioetan oinarrituta egin daitezen, gizarte-erakundeekin, lankidetzako erakunde publikoekin eta komunikabideekin bat eginda.
-
- 6.6. Bizkaiko Lankidetzako IV. Plan Zuzentzailearen jarraipena, ebaluazioa, gardentasuna eta kontu-ematea egiteko sistema doitu eta erabilgarria garatzea.
-

02.

Esparru operatiboa

Aurreko ataletan, Plan Zuzentzaileak 2030era arteko helburu estrategikoak aurkezten ditu, baita 2024ra arteko lehen epealdiko esku-hartze ildoak ere. Helburua tokiko mailatik Agenda 2030en Garapen Jasangarrirako Helburuak lortzen laguntzea da, eta egungo bizikidetzaren globalaren eredua justizian eta desberdintasunen aurkako borrokan oinarritutako beste eredu batera eraldatzea.

Esparru estrategiko horrek zehaztu ahal izateko tresna-multzo bat behar du. Lehen zatian, printzipio gidarietako batzuen bidez (parte-hartzea, koordinazioa, gardentasuna, ikaskuntza eta etengabeko hobekuntza), ekintza osoarekiko zeharkakoak izan behar duten alderdi operatiboak aipatzen ziren, politika estrategikoagoa eta eragin handiagokoa bultzatu ahal izateko. Lankidetzako politika modu parte-hartzailean ezarriko da, erakundeen arteko eta hainbat eragileren arteko koordinazioa eta osagarritasuna sustatuz eta bilatuz, kontuak ematean gardena izanik eta prozesuen etengabeko hobekuntza eta ikaskuntza sistemikoa sustatuz.

Gainera, esparru operatiboak garapen-arazoen izaera interdependente eta nazioz gaindikoa irazten nahi dio, konplexutasun hori lankidetzaren diskurtso-eremuan txertatu den bezala. Orain arte, lankidetzaren esparru teorikoak globalizazioaren errealitatera egokitzea azkarragoa izan da

egiturak, lan-prozesuak, mekanismoak eta tresnak egokitzea baino.

Esparru operatibo horrek egokitzapen horretarako gunea ireki nahi du, prozesu-ikuspegi batekin. Horrek esan nahi du ez dela ibilbide lineala marraztuko, baizik eta eragileak sartzeak, tresnak berrikusteak, ikaskuntzak sortu eta txertatzeak eta aurrekontu-esleipenek bilakaera izango dutela parte hartzeko guneen eta prozesuen jarraipenean eta ebaluazioan egindako analisien berrelikadura jasotzen den neurrian.

2.1. Eragileak

Tokiko gobernuari zuzendutako Agenda 2030en deietako bat garapenaren gainera erroketan erantzunak planteatzeko eta GJHak lortzeko orduan nor bere lurraldean rol bideratzailea betetzeari buruzkoa da. Ildo horretan, Bizkaiko Foru Aldundiak eragileak mobilizatu eta artikulatu ditu, Bizkaiko Lurralde Historikokoaren gaitasunak Garapenerako Lankidetzaren esku jartzeko.

Bizkaiko elkartasun eta lankidetzako ibilbidean, GGKEek, hezkuntza eta ikasketak mailako eragileak eta nazioarteko erakundeei lotutako erakundeek lan estua egin dute Aldundiarekin, jarduerak garatzen

eta lankidetzarako foru politika definitzen. Haien ekarpenak, metatutako esperientzia eta prozesuetan laguntzeko duten sendotasuna aitortu behar dira, aldaketak bultzatzeko garaian erreferentziazko posizioan jartzen baititu.

Bestalde, lankidetz-eragileen artean adostasuna dago garapen arazoan konplexutasunari, horien arteko interdependentziari eta irismen globalari buruz. Aurre egin beharreko erronkei ezin zaie sektore bakar batetik heldu; aitzitik, eragile anitzeko eta maila anitzeko logika behar dute. Esparru horretan, lurraldeko lankidetz-eragileen gizarte-oinarria zabaltzea proposatzen da, helburu hauekin:

- Bizkaiko GGKEen gizarte-bitartekaritzaren rola eta gizarte-baliabideen mobilizazioan duten lidergoa indartzea.
- Gizarte zibil antolatuaren adierazpenak babestea, bai sektorean sendotuen dauden moduei dagokienez (esperientzia metatua duten GGKEak), bai talde hasiberriei dagokienez (parte hartzeko beste modu, gai eta arazo berriei erantzuteko beste modu batzuk artikulatu ditzaketenak).
- Balio erantsi osagarria gehitzea, GGKEek bultzatutako proiektuei eta prozesuei gaitasun teknikoak, erlazionalak, ezagutzak eta baliabide aktiboak gehituz lurraldean.

Eragile berriak sartzeko, bizitzaren iraunkortasunaren zentraltasunaren ikuspegi partekatuari, Plan Zuzentzaile honen printzipio eta ikuspegiei eta esku-hartzeen irabazi-asmorik ezari jarraituko zaie.

Lankidetzan espezializatu gabeko eragileak sartzen diren lurraldean esperientziak daudenez, abiapuntu gisa, lankidetzan aritzen diren eragileen identifikazioa, haien gaitasun espezifikoak eta bete dezaketen rola hartuko dira.

Parte-hartze aktiboa eta kalitatezkoa sustatuko da lankidetzan espezializatutako eragileen elkarrikeria estrategikorako guneetan, Plan

honen eraldaketa-helburuei ekarpenak egiteko ahalmena duten beste eragile batzuekin batera.

Aipamen berezia merezi du Bizkaiko Foru Administrazioak, zeregin aktiboagoa izango baitu Gizarte-Eraldaketa-erakundearen Lankidetzako eta Hezkuntzako ekintzetan, bere rol eta gaitasunetatik, sailen arteko lankidetzatik, beste lurralde batzuetako kideekiko harremanetik eta Garapen Jasangarriko Politiken Koherentzia bultzatuz.

2.2. Tresnak

Lankidetz-eragilearen bere tresnetatik abiatuta gauzatzen da. Lankidetzako tresnak eguneratzea eragin dute testuinguruaren bilakaerak, Plan Zuzentzaile honen lagundu nahi dituen aldaketek eta Bizkaiko Lurralde Historikoan metatutako aurretiko esperientziatik lortutako ikaskuntzek.

Planaren esparru operatiboak, beraz, lankidetz-eragilearen guztiak berrikustea hartzen du barne, ikuspegi estrategiko berriarekin koherentzian, haien aniztasuna handitzeko eta eragiteko eta eraldatzeko gaitasuna optimizatzeko. Epe laburreko norgehiagokan egindako ahaleginak ikuspegi konplexuagoetara bideratu nahi dira, bokazio estrategikoarekin eta eragileak artikulatzeko bokazioarekin.

Tresnak berrikusita, hau lortu nahi da:

- Ekimenen diseinua eta ezarpena erraztea, lehenetsitako eremu estrategikoei eta horietan parte hartzen duten eragileei erantzungo dien lan-metodologiatik abiatuta.
- Egitura-aldaketaren logika indartzea, ekimenek epe luzeagoko prozesuak lagundu ditzaten, eta, aldi berean, Bizkaiko lankidetzaren gizarte-sarearen aniztasunari eustea.
- Erantzunak askotariko dimentsioak izatea indartzea, askotariko eragileen arteko adostasuna eta koordinazioa erraztuta, eta proposamenetan parte hartzea erraztuta, rol bereizien eta gaitasun espezifikoaren arabera.

- Harreman horizontalak eta elkarrekikoak bultzatzea, Bizkaiko lurraldea eta esku hartzeko beste lurralde batzuk integratuko dituzten espazioak eta tresnak sortuta.
- Lurraldeko administrazio publikoaren gaitasunak eta baliabideak esku-hartzeetan jokoan jartzea.

Besteak beste, ekintza hauek egin behar dira tresnak berrikusteko:

- Tresna berriak esperimentatzea Plan Zuzentzaile honetan sustatuko diren ekimen pilotuen esparruan.
- Urte askotako ekimenetarako eta/edo epe ertain eta luzearako estrategietarako ekarpena handitzea.
- Gizartea eraldatzeko helburutik abiatuta, Iparraren eta Hegoaren arteko dikotomiaren hausturan pixkanaka aurrera egitea ahalbidetuko duten tresnak diseinatzea, baita lankidetzaz/hezkuntza ere, ikuspegi lokal-global batera igarota.
- Tresnen bidez, proiektuaren zikloaren eta ezagutzaren kudeaketaren hobekuntza sustatzea, identifikazio eta ebaluaziorako prozesuak azpimarratuta.
- Administrazio-prozedurak sinplifikatzeko eta malgutzeko prozesuan aurrera egitea, efikazia eta efizientzia handiagoa lortzeko.

2.3. Jarraipena eta ebaluazioa

Ikaskuntzari eta etengabeko hobekuntzari buruzko printzipioaren esparruan, ebaluazioak aukera ematen du politika eta lankidetzaz proposamenak berrelikatze eta, ikaskuntzak txertatuz, horien guztien egokitasuna eta eragina hobetzeko. Ebaluazioaren garrantzi hori nabarmenagoa da gaur egun, Bizkaiko lankidetzaz-ereduari aldaketa-logika bat aplikatu behar

baitzaio, esparru estrategikoan azaldutakoaren ildoko eraldaketa-prozesu batean laguntzeko.

Plan Zuzentzaile honek Bizkaiko lankidetzaren etengabeko hobekuntzan aurrera egin nahi du, alde batetik, elkarriketa estrategikoko guneetan ebaluazio jardunak sartuta eta ikaskuntzak sortuta, eta, bestetik, lankidetzaz-eragileek bultzatzen dituzten prozesuetan ebaluazioaren kultura bultzatuta.

Jarraipen eta ebaluazioko ekintzen helburuak hauek izango dira: a) lankidetzaz politika (arauak, planak, tresnak), b) esku-hartzeak, c) esku-hartzeetarako erabilitako baliabideak (egiturak, prozedurak, tresnak...), horiek erraztu edo oztopatzen dituzten prozesuen eta estrategien garapenean arreta berezia jarrita.

2022-2024 aldian, Planaren asmoetan aurrera egiteko esku-hartze ildoak gauzatzea lehenetsi zen, eta, aldi berean, doikuntzak eta birbideratzeak egiteko beharrezko espazioak eman ziren, testuinguru konplexuetan izandako aldaketen eta eragileen ekarpenen ondorioz. Eguneroko jarraipenaz, ikaskuntzak zehazteko bilerez eta etengabeko ebaluazioko beste ekintza batzuez gain, jarraipenari eta ebaluaziorari dagokienez, mekanismo espezifiko hauek planteatzen dira:

- Jarraipenerako eta ebaluaziorako lehenetsunezko mugariak zehaztea, eta datuak sistematikoki biltzeko tresnak diseinatzea.
- Bitarteko balorazioa, 2022-2024 lehentasunen ezarpen maila egiaztatze eta Planaren jardunari buruzko hausnarketa errazteko eta hurrengo aldian hobetzeko proposamenak sartzeko.
- Azken ebaluazioa, hurrengo aldiko lehentasunak definitzeko eta ezartzeko ikaskuntzak lortzea ahalbidetuko duena.
- Azterketa-une horien emaitzak sozializatzea, hausnarketa estrategikorako, adostasunerako eta eragileen koordinaziorako espazioen esparruan, formatu pedagogiko eta irisgarrian, ondorioak eta gomendioak bereganatzeko.

2.4. Aurrekontu-konpromisoa

Plan Zuzentzaile honen esku-hartze ildoek baliabide ugari behar dituzte, bai Bizkaiko Lurralde Historikoaren eta haren eragileen ahalmenei dagokienez, bai proposatutako ekimenak aurrera eramateko aurrekontu publikoaren esleipen nahikoari dagokionez. Ekimen horien artean daude, alde batetik, abian diren prozesuetan laguntzen jarraitzea, eta, bestetik, antolatze eta lan egiteko modu berriak, aurrekontuan islatzen direnak.

Hori guztia lortzeko, BFAk Garapenerako Lankidetzara eta Gizartea Eraldatzeko Hezkuntzara bideratutako aurrekontua pixkanaka handitzeko

konpromisoari eusten dio, gastu propioen % 0,7ko helburua lortu arte.

Tresnen araberako banaketa urtero zehaztuko da, eta diru-laguntzen deialdiak egiten dituzten foru dekretuetan aldatu ahal izango da, bi helbururekin:

- Finantzaketaren egitura Plan Zuzentzaile honen helburuen esparruan sortutako hausnarketa estrategikorako, adostasunerako eta koordinaziorako espazioetan identifikatutako beharretara egokitzea.
- Urteko proiektuen aldean, epe luzeagoa duten proiektuen eta prozesuen finantzaketa pixkanaka handitzea.

Bibliografia

BISHOP, Joshua (2010): *TEEB – La economía de los ecosistemas y la biodiversidad para las empresas*, UNEP, Malta.
Eskuragarri: <<https://www.teebweb.org>>.

Euskal Autonomia Erkidegoko Gobernu Kontseilua (2016): «*Euskal Autonomia Erkidegoko Garapenerako Politiken Koherentziarako Erreferentzia-esparrua*». Eskuragarri: <https://www.elankidetza.euskadi.eus/contenidos/informacion/coherencia_avcd/es_def/adjuntos/Marco%20Referencia%20CPD%20-%20CAS.pdf>.

GATTINO, Silvia (2004): «Representaciones sociales de la solidaridad. Un estudio empírico con estudiantes universitarios», *Psikologia politikoa*, n.º 28, 105-121.

NNUU, Asamblea General (2012): «*Proyecto de documento final sobre los derechos humanos y la solidaridad internacional*», A/HRC/AC/9/4.
Eskuragarri: <https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/AdvisoryCom/Session9/A.HRC.AC.9.4_sp.pdf>.

MARTÍNEZ MARTÍNEZ, Ignacio: «*La cooperación vasca en el nuevo contexto internacional del desarrollo: análisis y propuestas en relación al marco de instrumentos, los agentes y los espacios de participación y diálogo*» .*Ikerketa txostena*. Eskuragarri: <https://www.elankidetza.euskadi.eus/contenidos/informacion/publicaciones_memorias/es_pubmem/Lankidetza_Doc_05IND.pdf>.

SABALZA, Michel y BENGOCHEA, Izaskun (2021): *Reflexiones sobre la situación actual de la cooperación para el desarrollo de Bizkaia y algunas propuestas para el futuro*, Barneko lan dokumentua, Hegoa, Bilbao.

UNCETA, Koldo *et al.* (2013): Sistematización y análisis de 50 evaluaciones externas finales de intervenciones ejecutadas por ONGD con financiación de la Agencia Española de Cooperación Internacional para el desarrollo, AECID. Eskuragarri: <https://publicaciones.hegoa.ehu.eus/uploads/pdfs/248/Evaluacion_50_AECID_.pdf?1488539805%E2%80%9D>.

UNCETA, Koldo; MARTÍNEZ, Ignacio; GUTIÉRREZ GOIRIA, Jorge (2021): «De la cooperación para el desarrollo a la cooperación para la convivencia global. Un análisis de la crisis de la cooperación desde la crisis del desarrollo», *Lan koadernoako 86 zk.*, Hegoa. Eskuragarri: <<https://publicaciones.hegoa.ehu.eus/es/publications/459>>.

Laburpen betearazlea

2030erako helburu estrategikoak

Bizkaiko Garapenerako Lankidetza politika
bat nahi dugu...

1

Ikuspegi estrategikoagoa
duena, eragiteko eta eraldatzeko
gaitasun handiagoa

2

Xedeko biztanleriaren beharrei
eta interesei erantzuteko
xedeko biztanleriaren beharrei
eta interesei erantzuteko, gure
nortasunaren ezaugarrietatik
abiatuta

3

Lurraldearen garapenerako
lankidetzaren erakunde-
artikulazioaren buru, sailen
eta erakundeen arteko
koordinazio eta osagarritasun
handiagoa lortzeko bidean
aurrera eginda

4

Aurrera doa Giza Garapen
Jasangarrirako Politiken
Koherentzia ezaugarri duen
eredu baterantz

5

Gizartean garrantzi handiagoa
duena, haien gizarte-oinarria
zabalduta, eta ahalik eta gehien
baliatuta Bizkaiaren
eta bere eragileen gaitasunak
eta ahalmenak

6

Norabideen truketzat
hartuta, ezagutzaren
kudeaketa eta komunikazioa
nabarmenduta

27 esku hartzeko ildoak 2022-2024

1. HELBURUA

Ikuspegi estrategikoagoa duena, eragiteko eta eraldatzeko gaitasun handiagoa

- Elkarrikeria estrategikorako guneak sortzea.
- Eremu estrategiko bat edo bi identifikatzea.
- Berrikustea lankidetzaren tresnak.

2. HELBURUA

Xedeko biztanleriaren beharrei eta interesei erantzuteko, gure nortasunaren ezaugarrietatik abiatuta

- Gutxienez esku-hartze tematikoko, geografikoko edo subjektuak indartzeko prozesu bateko arlo bat identifikatzea.
- Subjektu protagonisten eta lankidetzaren eragileen arteko koordinaziorako espazioa sortzea.
- Lehenetsitako esku-hartzearen arloari buruzko aurretiazko txosten bat egitea.
- Identifikazio-prozesuak finantzatzeko aukera sartzea.

3. HELBURUA

Lurraldearen garapenerako lankidetzaren erakunde-artikulazioaren buru, sailen eta erakundearen arteko koordinazio eta osagarritasun handiagoa lortzeko bidean aurrera eginda

- BFAko sailen lankidetzarako gaitasunak, baliabideak eta baliagarritasunak.
- Aldeko erakunde aktiboekin topaguneak sortzea, Garapenerako Lankidetzaren arloan.
- Garapenerako Lankidetzaren maila anitzeko erakundearen arteko koordinazio-organismoetan modu aktiboan parte hartzea.
- Larrialdietarako Bizkaiko Funtsa sortzeko irizpideen definizioan aurrera egitea.

4. HELBURUA

Aurrera doa Giza Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentzia ezaugarri duen eredu baterantz

- BFAko Lankidetzarako Zuzendaritzan Garapen Jasangarrirako Politiken Koherentzia erreferentzia izango den pertsona bat izendatzea.
- Bizkaiko Foru Aldundiko sailtako langileen prestakuntza, hausnarketa eta eztabaida sustatzea.
- Foru Administrazioan GJPKri buruzko lehen txosten diagnostikoa egitea.
- BFAko sailen arteko lankidetzak bultzatzea GJPKei dagokienez.

5. HELBURUA

Gizartean garrantzi handiagoa duena, haien gizarte-oinarria zabaldua, eta ahalik eta gehien baliatuta bizkaiaren eta bere eragileen gaitasunak eta ahalmenak

- Bizkaiko GGKEen eta lankidetzan espezializatu gabeko eragileen artean izandako lankidetzak-esperientziak identifikatzea.
- Gaitasun garrantzitsuak dituzten lurraldeko eragileek eremu estrategikoetan parte har dezaten erraztea.
- Eragile gehiagok garapen-eragile gisa parte har dezaten erraztea.
- Finantzaketa-tresnak egokitzea.
- Helburu kolektibo bat identifikatzea, Bizkaiko eta Hegoaldeko biztanleen interes partekatuei erantzuten diona.
- BFAko sailak ahalbidetuko duen proiektu pilotu bat identifikatzea.

6. HELBURUA

Norabideen truketza hartuta, ezagutzaren kudeaketa eta komunikazioa nabarmenduta

- Hegoaldeko eragileek parte har dezaten erraztea.
- Hegotik datozen esperientziak eta/edo ikaskuntzak txerta ditzaketen Bizkaiko sektoreak edo eremuak identifikatzea.
- Ikaskuntzaren kultura sustatzeko neurriak sartzea.
- Eremu estrategikoekin eta esku-hartze eremuekin lotutako prozesuak sistematizatzea.
- Komunikazio ekintza eta tresna batzuk garatzea.
- Zuzentzailearen jarraipena, ebaluazioa, gardentasuna eta kontu-ematea egiteko sistema doitu eta erabilgarria garatzea.

**Bizkaiko
Lankidetzako IV
Plan Zuzentzailea**
2022-2030